

**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ**

Διπλωματική Εργασία

ΕΜΜΕΣΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΑΤΑ

του

ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΙΔΗ ΛΕΩΝΙΔΑ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει ένα κράτος. Στην Ελλάδα φαίνεται ότι είναι ακόμα πιο οξύ. Σύμφωνα με μελέτες η φοροδιαφυγή στη χώρα μας είναι μεγαλύτερη από ότι σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες, πράγμα που επιβαρύνει ακόμα περισσότερο την πολύ άσχημη οικονομική κατάσταση της.

Προφανώς, το ακριβές μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα δεν είναι γνωστό. Μπορούν να γίνουν μόνο εκτιμήσεις, και έχουν γίνει τέτοιες εκτιμήσεις σε μια σειρά από μελέτες που μετρούν στοιχεία ενδεικτικά του μεγέθους της, αλλά όχι απευθείας την ίδια.

Τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνονται από 1,9% ως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως. Από τη φοροδιαφυγή στο ΦΠΑ εκτιμάται ότι χάνουμε το 3,5% του ΑΕΠ. Απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων αντιστοιχεί σε περίπου 0,5% του ΑΕΠ. Για τα νομικά πρόσωπα, τα διαφυγόντα κέρδη για τη χώρα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων υπολογίζεται γύρω στο 0,15% του ΑΕΠ. Κατά συνέπεια, το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ποσοστό από 6% έως 9% του ΑΕΠ, δηλαδή ανάμεσα σε 11 και 16 δισ. ευρώ το χρόνο.

Είναι, βεβαίως, εξαιρετικά ενδιαφέρονσα η σύνθεση της φοροδιαφυγής, δηλαδή το ποιος φοροδιαφεύγει και πόσο, και καταρρίπτει αρκετούς μύθους. Συμπέρασμα που επαληθεύεται κι αν μελετήσουμε το θέμα και αντίστροφα.

Παρόλα αυτά. Πάντα υπάρχει ο κίνδυνος ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού να προσπαθεί να φοροδιαφύγει, μειώνοντας το ύψος της συνολικής φορολογικής του υποχρέωσης. Επομένως είναι αναγκαία η ενίσχυση του ρόλου των φορολογικών ελέγχων. Για το λόγο αυτό, διεθνώς οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν το δικαίωμα χρήσης και έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος και της φορολογικής υποχρέωσης των φορολογούμενων.

Η εργασία αυτή έχει ως στόχο να παρουσιάσει τις έμμεσες μεθόδους ελέγχου που εφαρμόζονται κατά τη διάρκεια του φορολογικού ελέγχου των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα. Η μελέτη περιγράφει το ρόλο, τη μορφή και τη χρησιμότητα της

ανάλυσης ρευστότητας, της καθαρής θέσης και των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών για τον προσδιορισμό των αδήλωτων εισοδημάτων.

Λέξεις κλειδιά: έμμεσες τεχνικές ελέγχου, φορολογητέο εισόδημα, φορολογική υποχρέωση, φορολογικός έλεγχος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ.1
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	σελ.6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.7
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	σελ.7
1.2 Σκοπός εργασίας	σελ. 7
1.3 Δομή εργασίας	σελ.8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	σελ.9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	σελ.14
3.1 Γενικά.....	σελ. 14
3.2 Υποκείμενα Φόρου	σελ.14
3.3 Χρόνος Επιβολής του Φόρου	σελ. 15
3.4 Εισόδημα και Εξεύρεσή του	σελ.15
3.5 Εναλλακτικός Τρόπος Υπολογισμού Ελάχιστης Φορολογίας	σελ. 17
3.6 Υπολογισμός και Καταβολή του Φόρου	σελ. 17
3.7 Ρόλος και Σημασία Φορολογικών Ελέγχων	σελ. 19
3.8 Φορολογικοί Ελεγκτές	σελ. 20
3.9 Διάκριση Φορολογικών Ελέγχων	σελ. 22
3.10 Διαδικασία Φορολογικού Ελέγχου	σελ. 24
3.10.1 Έκδοση Εντολής Ελέγχου	σελ. 24
3.10.2 Διαμόρφωση Φακέλου Ελέγχου	σελ. 25

3.10.3 Διενέργεια Ελεγκτικών Διαδικασιών	σελ. 26
3.10.4 Σύνταξη Έκθεσης Ελέγχου	σελ.30
3.11 Δικαιώματα και Υποχρεώσεις Φορολογούμενων Ελεγκτών	σελ. 31
3.11.1 Δικαιώματα Φορολογούμενων.....	σελ. 31
3.11.2 Υποχρεώσεις Φορολογούμενων	σελ. 32
3.11.3 Δικαιώματα Ελεγκτών	σελ. 32
3.11.4 Υποχρεώσεις Ελεγκτών	σελ. 33
3.12 Συνέπειες Φορολογικών Ελέγχων	σελ. 34
3.12.1 Προσδιορισμός Φορολογητέας Ύλης και Φόρου.....	σελ. 34
3.12.2 Επιβολή Κυρώσεων	σελ. 36
3.12.3 Αμφισβήτηση Αποτελέσματος	σελ. 37
3.13 Συμπεράσματα	σελ. 38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ .....

4.1 Διάκριση Τεχνικών Ελέγχου	σελ. 39
4.2 Ρόλος Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	σελ. 40
4.3 Αντικείμενο Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	σελ. 43
4.4 Κατηγορίες Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	σελ. 43
4.5 Διαδικασία Ελέγχου	σελ. 46
4.6 Προσδιορισμός της Φορολογητέας Ύλης.....	σελ. 48
4.7 Τεχνική Ανάλυσης Ρευστότητας Φορολογούμενων.....	σελ. 49
4.8 Τεχνική Καθαρής Θέσης Φορολογούμενου	σελ. 51

4.9 Τεχνική Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά .....σελ. 55

4.10 Αριθμητικό Παράδειγμα .....σελ. 59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ
ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ .....σελ. 67

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ .....σελ. 69

ΝΟΜΟΙ-ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ .....σελ. 72

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ .....σελ. 74

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

<u>Πίνακας 1.1:</u> Φορολογικοί Συντελεστές εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις	σελ. 74
<u>Πίνακας 1.2:</u> Φορολογικοί Συντελεστές εισοδήματος από επιχειρηματικές δραστηριότητες	σελ. 74
<u>Πίνακας 1.3:</u> Φορολογικοί Συντελεστές εισοδήματος από κεφάλαιο	σελ. 74
<u>Πίνακας 1.4:</u> Φορολογικοί Συντελεστές εισοδήματος από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.....	σελ. 74
<u>Πίνακας 3.1:</u> Απεικόνιση τεχνική καθαρής θέσης	σελ. 50
<u>Πίνακας 3.2.1:</u> Προσδιορισμός καθαρής θέσης Φορολογούμενου	σελ. 53
<u>Πίνακας 3.2.2:</u> Απεικόνιση τεχνική καθαρής θέσης	σελ. 54
<u>Πίνακας 3.3:</u> Απεικόνιση τεχνικής ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά	σελ. 57
<u>Πίνακας 3.4.1:</u> Αριθμητικά δεδομένα παραδείγματος	σελ. 59
<u>Πίνακας 3.4.2:</u> Πίνακας εξόδων διαβίωσης	σελ. 62
<u>Πίνακας 3.4.3:</u> Υπολογισμός ρευστότητας φορολογούμενου.....	σελ. 62
<u>Πίνακας 3.4.4:</u> Πίνακας Ενεργητικού – Παθητικού φορολογούμενου	σελ. 64
<u>Πίνακας 3.4.5:</u> Υπολογισμός καθαρής θέσης φορολογούμενου	σελ. 65
<u>Πίνακας 3.4.6:</u> Υπολογισμός τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά του φορολογούμενου	σελ. 66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο των φορολογικών ελέγχων, εκτός από τον τακτικό-παραδοσιακό τρόπο ελέγχου (πηγές προέλευσης των εισοδημάτων, ορθή απεικόνιση στις φορολογικές δηλώσεις και στα λογιστικά βιβλία, ορθή έκπτωση δαπανών κ.λπ.) εφαρμόζονται και οι επονομαζόμενες έμμεσες τεχνικές ελέγχου, μέσω των οποίων οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές είναι σε θέση να προσδιορίσουν τα εισοδήματα ενός φορολογουμένου (π.χ. μέσω κάποιου εμβάσματος στο εξωτερικό).

Από 01.01.2014 και μετά διενεργείται φορολογικός έλεγχος με βάση τις έμμεσες τεχνικές προσδιορισμού φορολογητέας ύλης (αρ. 27 Ν.4174/2013). Με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχονται, καταρχήν, οι φορολογικοί περίοδοι που άρχονται από 01.01.2014 και εφεξής, αλλά και υπό προϋποθέσεις οι χρήσεις 2012 και 2013.

1.2 Σκοπός Εργασίας

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην παρουσίαση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου βάση των οποίων γίνεται αντικειμενικά και αξιόπιστα η εύρεση του φορολογητέου εισοδήματος. Η ανάπτυξη των έμμεσων τεχνικών ελέγχου στηρίζεται κατά βάση σε δύο βασικούς πυλώνες, αφενός στην ανάπτυξη των τεχνολογικών μέσων για τη συλλογή, καταγραφή και επεξεργασία δεδομένων και αφετέρου στην άρση του τραπεζικού απορρήτου και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ κρατών.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι βρίσκεται στη διάθεση των φορολογικών αρχών ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών από διάφορες πηγές (π.χ. τράπεζες, χρηματιστήριο-αποθετήριο τίτλων, ΔΕΚΟ κ.λπ.), οι ελεγκτικές αρχές μπορούν να εξάγουν ασφαλέστερα συμπεράσματα και να προσδιορίσουν τη φορολογητέα ύλη του ελεγχόμενου την οποία ο ελεγχόμενος πιθανόν να απέκρυβε έως τότε από τις φορολογικές αρχές.

1.3 Δομή Εργασίας

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται με συνοπτικό τρόπο η φορολογία των φυσικών προσώπων, στον τρόπο που προσδιορίζεται ο φόρος και παρουσιάζονται τα υποκείμενα και το αντικείμενο του φόρου. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στους τέσσερις φορολογικούς ελέγχους και γίνεται μια παρουσίαση στον ρόλο τους, τα είδη τους η διαδικασία και οι συνέπειες αυτών.

Στο τρίτο κεφάλαιο έχουμε τα είδη και τον ρόλο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και παρακολουθούμε τη διαδικασία κατά την εφαρμογή τους πάνω σε ένα φορολογικό έλεγχο. Έπειτα με την χρήση ενός αριθμητικού παραδείγματος παρακολουθούμε τον τρόπο που λειτουργούν και εφαρμόζονται οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου σε έλεγχο φυσικών προσώπων όπως προβλέπονται από την ελληνική νομοθεσία. Κλείνοντας στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται συμπεράσματα και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα της σύγχρονης κοινωνίας μας είναι η φοροδιαφυγή. Για την αποτροπή και την εξάλειψή της, οι φορολογικοί έλεγχοι έχουν αναπτύξει μεθόδους που θα κάνουν πιο αποδοτικούς και ποιοτικούς τους ελέγχους. Αυτές οι μέθοδοι είναι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου οι οποίες είναι διεθνώς αναγνωρισμένες και στο παρόν κεφάλαιο συνοψίζονται προγενέστερες μελέτες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί παγκοσμίως.

Σύμφωνα με τον Retting (2014)¹, σύμφωνα με την νομοθεσία σε ένα έλεγχο μπορεί να επιλεχθεί μια έμμεση μέθοδος προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος και να συγκριθεί με το δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου και να καθοριστεί αν έχει δηλωθεί ορθός η φορολογητέα ύλη από τον φορολογούμενο. Η έμμεση μέθοδος δεν είναι απαραίτητο να είναι ακριβής, αλλά να είναι εύλογη σύμφωνα με τα γεγονότα και τις περιστάσεις.

Οι κυριότερες έμμεσες μέθοδοι περιλαμβάνουν την αρχή των αναλογιών, την ανάλυση της ρευστότητας του φορολογούμενου, την καθαρή θέση του φορολογούμενου και το ύψος των τραπεζικών καταθέσεων και τις δαπάνες σε μετρητά. Παρόλα αυτά για να γίνει χρήση μιας έμμεσης μεθόδου θα πρέπει πρώτα ο ελεγκτής να αποδείξει ότι ο έλεγχος απαιτεί την χρήση της, έχοντας την πιθανότητα ότι ο φορολογούμενος έχει αδήλωτη φορολογητέα ύλη και στην συνέχεια θα πρέπει να ζητήσει εξήγηση από τον φορολογούμενο για την απόκλιση της φορολογητέας ύλης.

Σύμφωνα με τον Jacobs (2013)², ο οποίος ασχολήθηκε με τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, για την αναμόρφωση της φορολογητέας ύλης αναφέρεται στην χρήση των έμμεσων μεθόδων προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, οι οποίες διακρίνονται σε έξι κατηγορίες: στις συναλλαγές σε μετρητά του φορολογούμενου, την ανάλυση της ρευστότητάς του, την καθαρή θέση του, το ύψος των τραπεζικών καταθέσεων, την αρχή της αναλογίας και τέλος τη σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου είναι αναγνωρισμένες από τα δικαστήρια των ανεπτυγμένων χωρών παγκοσμίως ως βιώσιμες, νομικές εκτιμήσεις από τις

---

¹ Charles P. Retting, « Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income», Journal o Tax Practice & Procedure, February-March 2014

² Arturo Jacobs, «Detailed Guidelines for Effective Tax Administration in Latin America and the Caribbean: Chapter 9. Fraud Investigations», USAID Leadership in Public Financial Management, August 2013

φορολογικές διοικήσεις, όταν ο φορολογούμενος έχει λίγα ή καθόλου βιβλία ή αρνείται να συνεργαστεί με του φορολογικούς ελεγκτές. Όσες εκτιμήσεις έχουν κάνει χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου γίνονται δεκτές ως παραδεκτά αποδεικτικά στοιχεία, όχι μόνο στα αστικά δικαστήρια, αλλά και σαν απόδειξη φορολογικής απάτης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών.

Οι φορολογικές αρχές στη Σουηδία (2012)³, σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ του δηλωθέντος εισοδήματος και του πραγματικού φορολογητέου εισοδήματος, έχει το δικαίωμα να κάνει χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Η μέτρηση της διαφοράς αυτής όμως είναι ιδιαίτερα δύσκολη και γι' αυτό οι διαθέσιμες μέθοδοι διακρίνονται στις άμεσες και τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.

Οι έμμεσες μέθοδοι βασίζονται στις διαθέσιμες πληροφορίες που μπορούν να αποκτηθούν, σχετικά με το εισόδημα αλλά και τα περιουσιακά στοιχεία που αναφέρθηκαν στις φορολογικές αρχές σε σύγκριση με τις πληροφορίες και την κατανάλωση και την αποταμίευση των κεφαλαίων των φορολογούμενων.

Ο Cali (2012)⁴, μελέτησε το ρόλο του ελέγχου και της λογιστικής για τον εντοπισμό πιθανής απάτης, το οποίο έχει αποκτήσει μεγάλη σημασία τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα μεγάλων οικονομικών σκανδάλων που μας απασχόλησαν παγκοσμίως. Σύμφωνα με αυτήν την μελέτη, υπάρχουν δύο κατηγορίες τεχνικών ελέγχου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την αναμόρφωση της αδήλωτης φορολογητέας ύλης, η άμεση και η έμμεση μέθοδος, όπου χρησιμοποιούν διαφορετικά στοιχεία και πληροφορίες η κάθε μια.

Η έμμεση μέθοδος χρησιμοποιείται πιο συχνά για την αναμόρφωση της φορολογητέας ύλης. Η μέθοδος αυτή διακρίνεται σε τέσσερις μεθοδολογίες: την μέθοδο των μετρητών, την μέθοδο της ανάλυσης ρευστότητας, τις τραπεζικές καταθέσεις και την καθαρή θέση του φορολογούμενου.

Σύμφωνα με τον Townsend (2017)⁵, στις ποινικές αλλά και στις αστικές υποθέσεις, η κυβέρνηση των Η.Π.Α. κάνει χρήση ορισμένων έμμεσων μεθόδων απόδειξης ότι ο φορολογούμενος φοροδιαφεύγει και πρέπει αν αποδώσει επιπλέον φόρο. Συνεπώς με την χρήση των έμμεσων μεθόδων ανακατασκευάζεται η φορολογική εικόνα του φορολογούμενου και βασίζονται στην λογική βασιζόμενοι σε πραγματικά γεγονότα και έγκυρες πληροφορίες μπορεί να αποδειχτεί ότι υπάρχει επιπλέον οφειλόμενος φόρος.

---

³ Swedish Tax Agency, «Taxes in Sweden 2012», An English Summary of Tax Statistical Yearbook of Sweden, December 2012

⁴ James Cali, «The Forensic Accountant & Fraud Examiner, Tool Kit, 3rd Edition, Missouri 2012

⁵ Jack Townsend, «Confusion in the Court of Appeals About the Indirect Method of Proof», www.lexisnexis.com, October 2011

Για τη χρήση μιας από τις έμμεσες μεθόδους, όπου συνηθίζεται να έχουν πολύπλοκη εφαρμογή, θα πρέπει να αποδειχτεί πρώτα από την κυβέρνηση αδυναμία χρήσης άμεσων τεχνικών λόγω μη διαθεσιμότητας ή λόγω με αξιοπιστίας για τις περιστάσεις.

Ο Biber (2010)⁶, υποστήριξε πως η εύρεση αλλά και η αποτροπή της φορολογικής απάτης απαιτεί κάτι περισσότερο από έναν τυπικό έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων του φορολογούμενου και απαιτεί να γίνει μια χρηματοοικονομική ανάλυση των στοιχείων και των υποθέσεων του φορολογούμενου με σκοπό την ορθή εκτίμηση των φορολογικών υποχρεώσεων. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να γίνει χρήση των έμμεσων ή των άμεσων μεθόδων φορολογικού ελέγχου.

Οι έμμεσες μέθοδοι μέσω μιας ανάλυσης των οικονομικών στοιχείων του φορολογούμενου αντλώντας απαραίτητες πληροφορίες από την φορολογική δήλωση η οποία έχει υποβληθεί υπεύθυνα από τον ελεγχόμενο αλλά και από τα φορολογικά βιβλία και στοιχεία, γίνεται ο προσδιορισμός των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου. Γίνονται εκτιμήσεις οι οποίες βασίζονται συχνά σε έμμεσες ενδείξεις παρέχοντας της σωστή εικόνα της φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου. Με την χρήση των έμμεσων τεχνικών οι ελεγκτές κατάφεραν να πραγματοποιήσουν καθοριστικούς και αντικειμενικούς ελέγχους όταν τα βιβλία και στοιχεία των φορολογούμενων δεν είναι διαθέσιμα προς έλεγχο ή δεν κρίνονται αξιόπιστα. Επίσης κάνοντας χρήση των έμμεσων μεθόδων εκτός από τον υπολογισμό της φορολογητέας ύλης, συμβάλουν σημαντικά στο να γίνει εκτίμηση του κινδύνου και τον έλεγχο της ακρίβειας των ισχυρισμών του φορολογούμενου.

Για την Wilson & Turner (2010)⁷, οι έμμεσες μέθοδοι θεωρούνται ιδιαίτερα χρήσιμα εργαλεία για τον εντοπισμό της φορολογητέας ύλης και συνεπώς στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Λόγω έλλειψης απαραίτητων στοιχείων και τον κίνδυνο της αναξιοπιστίας των στοιχείων, οι ελεγκτές και οι λογιστές προβαίνουν στην χρήση των έμμεσων μεθόδων για τον εντοπισμό αλλά και τις αποκλίσεις μεταξύ των εσόδων και των εξόδων του φορολογούμενου, όπως είναι η ανάλυση της ρευστότητας του φορολογούμενου, η καθαρή θέση, η ανάλυση των δαπανών και η ανάλυση των τραπεζικών καταθέσεων.

Σε πολλές περιπτώσεις απαιτείται να συνεργαστούν οι αρμόδιες αρχές για να μπορέσουν οι ελεγκτές να έχουν πρόσβαση στα αρχεία και στοιχεία που απαιτούνται για να διενεργηθεί ο έλεγχος με την χρήση των έμμεσων μεθόδων και

---

⁶ Edmund Biber, «Revenue Administration: Taxpayer Audit – Use of Indirect Methods», International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department, April 2010

⁷ Wilson & Turner Incorporated – Investigate Consultants, «Fraud Alert: Insights on Fraud Detection and Deterrence», www.wilson-turner.com, April/May 2010

να προσδιοριστεί ορθός η φορολογητέα ύλη και να διαπιστωθεί η οποιαδήποτε φορολογική απάτη.

Σύμφωνα με το ABD Institute (2008)⁸, στις χώρες της Ασίας ένα ιδιαίτερα κρίσιμο στοιχείο για την ελεγκτική διαδικασία είναι η αδήλωτη φορολογητέα ύλη. Οι έλεγχοι που διενεργούνται θα πρέπει να βασίζονται στην ακρίβεια, την αποτελεσματικότητα, την αντικειμενικότητα, τη διαφάνεια αλλά και τη συνέπεια. Μια συστηματική προσέγγιση για τον προγραμματισμό του ελέγχου μπορεί να γίνει ευκολότερο με τη χρήση των έμμεσων μεθόδων, όπως η αρχή της αναλογίας, η σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών, η καθαρή θέση του φορολογούμενου, η ανάλυση της ρευστότητας του ελεγχόμενου φορολογούμενου αλλά και το ύψος των τραπεζικών καταθέσεων αλλά και των δαπανών σε μετρητά. Για την ενίσχυση της επάρκειας των ελεγκτών, οι έμμεσες τεχνικές μπορούν να διεξαχθούν με ενισχυμένες στρατηγικές και δράσεις.

Ο OECD (2006)⁹, πραγματοποίησε μια έρευνα σε κάποιες επιλεγμένες χώρες σχετικά με την χρήση των έμμεσων μεθόδων μέτρησης της φορολογητέας ύλης, με ιδιαίτερη βάση στα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά τους. Συγκεντρώθηκε ένα επαρκές φάσμα πληροφοριών που έχουν παρασχεθεί από τις χώρες που επιλέχθηκαν για την έρευνα αυτήν που δείχνουν τη χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και έτσι δίνουν βάση καινοτομίας.

Διαπιστώθηκε ότι σε 10 χώρες (Αυστραλία, Αυστρία, Δανία, ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Σουηδία και Φινλανδία), γίνεται χρήση όλων ή και μερικών έμμεσων μεθόδων ελέγχου με βάση την νομοθεσία της κάθε χώρας ξεχωριστά. Για την αποτελεσματικότητα της χρήσης των έμμεσων μεθόδων ήταν απαραίτητη προϋπόθεση οι ελεγκτές να είχαν στην κατοχή τους πλήρη στοιχεία για τις δαπάνες αλλά και λεπτομερή στοιχεία των ιδιωτικών δαπανών διαβίωσης αλλά και του τρόπου ζωής τους.

Σύμφωνα με την έρευνα διαπιστώθηκε ότι είναι μεγάλης σημασίας ότι η χρήση των σημείων αναφοράς του κλάδου και της τεχνολογίας σηματοδοτεί σημαντικό ρόλο στον παροχή βοήθειας προς τους ελεγκτές για τον εντοπισμό και την πάταξη της φοροδιαφυγής και τον εντοπισμό και την αναμόρφωση αδήλωτου εισοδήματος.

Ο Wise (2000)¹⁰, ασχολείται με τη φοροδιαφυγή στις ΗΠΑ αλλά και στον Καναδά. Θα πρέπει να αποδειχτεί με την χρήση των έμμεσων ή των άμεσων μεθόδων έλεγχου, το σωστό φορολογητέο εισόδημα εφόσον μπορεί να υπάρχει σημαντικό ποσό εισοδήματος

---

⁸ Asian Development Bank Institute, «Tax Audit / Examinations for Enhancing Fairness in Taxation», Tax Administration Seminar V, Malaysia, June 2008

⁹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), «Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods», Prepared by Forum on Tax Administration's Compliance Sub-group, October 2006

¹⁰ Richard M. Wise, «Tax Fraud and Men's Rea Forensic Accounting», Sixth Annual Fraud Conference, Montreal, May 2000

αδήλωτο και προκύπτει φορολογική απάτη. Σύμφωνα με αυτό οι σημαντικότερες έμμεσες μέθοδοι είναι η αρχή των αναλογιών, της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων, των δαπανών και της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

Οι έμμεσες τεχνικές σε αντίθεση με τις άμεσες, έχουν σημείο βάσης το εισόδημα του φορολογούμενου. Οι ελεγκτές θα πρέπει να μαζέψουν όλα τα έγγραφα και σχετικά στοιχεία που μπορούν να αποκτήσουν ώστε να αποδειχτεί η οποιαδήποτε φορολογική απάτη. Συνηθίζεται ο φορολογούμενος που διαπράττει φορολογική απάτη να επικαλείται ότι το αδήλωτο φορολογητέο εισόδημα διαπράχθηκε εκ παραδρομής. Συνεπώς οι έμμεσες τεχνικές βασιζόμενες σε όλα τα στοιχεία τα οποία έχουν αποκτηθεί μπορούν να αποδείξουν παράνομη συμπεριφορά από τον φορολογούμενο αλλά και η έλλειψη αξιόπιστων πληροφοριών, όπως και η συχνή παράληψη δήλωσης φορολογητέας ύλης.

Οι Price και Weld (1998)¹¹, μελέτησαν την κάθε διαθέσιμη μέθοδο για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, σε περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία ότι ο φορολογούμενος διαπράττει φορολογική απάτη. Συγκεκριμένα οι άμεσες μέθοδοι χρησιμοποιούνται για να αποδείξουν ότι μια φορολογητέα πράξη ή δεν δηλώθηκε ή δηλώθηκε λανθασμένα ενώ οι έμμεσες μέθοδοι παρέχουν στον έλεγχο έμμεσες αποδείξεις για τις ταμειακές ροές, την συσσώρευση των περιουσιακών στοιχείων και δεν αναφέρονται τόσο σε συγκεκριμένες συναλλαγές.

Οι κύριες έμμεσες μέθοδοι είναι η μέθοδος της καθαρής θέσης, της ρευστότητας του φορολογούμενου, των τραπεζικών καταθέσεων του φορολογούμενου, των αναλογιών και της σχέσης της τιμής της πώλησης προς τον συνολικό κύκλο εργασιών. Οι ελεγκτές σε κάθε διενέργεια ελέγχου έχουν τη δυνατότητα να κάνουν χρήση μία ή και παραπάνω μεθόδους για τον προσδιορισμό του καθαρού φορολογητέου εισοδήματος ή να κάνουν χρήση διαφορετική μέθοδο για κάθε έτος ξεχωριστά. Ο φορολογούμενος ωστόσο έχει το δικαίωμα να επιλέξει τη μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί.

---

¹¹ Charles E. Price and Leonard G. Weld, «Income Reconstruction», The CPA Journal, August 1998

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Στην Ελλάδα η φορολογία είναι μια από τις σημαντικότερες διαδικασίες, όπου οι επιπτώσεις της στην κοινωνική και οικονομική ζωή είναι πολύ σημαντικές. Αυτό ισχύει για τα φυσικά πρόσωπα κάθε φορά που καλούνται να ανταποκριθούν στις φορολογικές τους υποχρεώσεις σύμφωνα με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία.

Στον παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν βασικά στοιχεία που αφορούν την φορολογία των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε ότι υπάρχουν πολλές και συχνές αλλαγές και μια σημαντική πολυπλοκότητα στο φορολογικό σύστημα των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα.

3.2 Υποκείμενα Φόρου

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67 παραγράφου 1 του ΚΦΕ καθορίζονται οι υπόχρεοι σε δήλωση φορολογίας εισοδήματος, ο τρόπος εισοδήματος, καθώς και τα εισοδήματα που θα δηλωθούν. Ειδικότερα, ο φορολογούμενος που έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του υποχρεούται να δηλώνει όλα τα εισοδήματά του, πραγματικά ή τεκμαρτά, τα φορολογούμενα με οποιονδήποτε τρόπο. ΣΕ εξαίρεση δεν υποχρεούνται σε υποβολή της δήλωσης οι φορολογούμενοι που έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους και δεν αποκτούν πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα.

Κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο έχει κάνει έναρξη επιτηδεύματος υποχρεούται σε υποβολή δήλωσης φορολογίας σε κάθε περίπτωση ακόμα κι αν δεν έχει κλείσει το 18^ο έτος της ηλικίας του.

Οι κάτοικοι εξωτερικού υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης στην Ελλάδα μόνον όταν αποκτούν πραγματικό εισόδημα, φορολογούμενο με οποιονδήποτε τρόπο ή απαλλασσόμενο, από πηγές Ελλάδας.

Διευκρινίζεται ότι, δεν προβλέπεται, πλέον, εξαίρεση από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης για τα ενήλικα τέκνα, ακόμα και εάν αυτά αναγνωρίζονται ως εξαρτώμενα μέλη του φορολογούμενου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ΚΦΕ, εφόσον αποκτούν εισόδημα.

Όσοι έχουν την φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα είναι υποκείμενοι σε φόρο και φορολογούνται όχι μόνο για τα εισοδήματα που προκύπτουν στην Ελλάδα αλλά και για τα εισοδήματά τους παγκοσμίως. Σε περίπτωση που ο φορολογούμενος είναι κάτοικος εξωτερικού φορολογείται μόνο για τα εισοδήματα που αποκτώνται στην Ελλάδα για το συγκεκριμένο φορολογικό έτος, ακολουθώντας τις διεθνείς συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας τις οποίες η Ελλάδα έχει συνάψει.

3.3 Χρόνος επιβολής του Φόρου

Σε κάθε φορολογικό έτος ο φόρος επιβάλλεται στα εισοδήματα που αποκτώνται κατά τη διάρκεια του προηγούμενου οικονομικού έτους, κατά τις διακρίσεις της νομοθεσίας. Η χρονική διάρκεια του οικονομικού έτους αρχίζει από την 1^η Ιανουαρίου και λήγει στις 31 Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους.

3.4 Εισόδημα και εξεύρεσή του

Ο φόρος εισοδήματος αφορά το εισόδημα που προέρχεται από κάθε είδους πηγή ύστερα από την αφαίρεση των δαπανών για την απόκτησή του, όπως αυτό

προσδιορίζεται βάση της νομοθεσίας. Το φορολογητέο εισόδημα χωρίζεται σε τέσσερις κατηγορίες, στο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις, στο εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, στο εισόδημα από κεφάλαιο και στο εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

- Το φορολογητέο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως εισοδήματα σε είδος ή σε χρήμα που αποκτώνται στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης. Από το ακαθάριστο εισόδημα αφαιρούνται οι κρατήσεις υπέρ των ασφαλιστικών ταμείων, οι οποίες επιβάλλονται με νόμο και οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλει ο εργαζόμενος.
- Το φορολογητέο εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα ορίζεται ως το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των προβλέψεων και των αποσβέσεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Τα έσοδα από την πώληση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης περιλαμβάνονται στα έσοδα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές, καθώς και το προϊόν της εκκαθάρισης της, όπως αυτά προκύπτουν κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους.

Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται για κάθε φορολογικό έτος με βάση το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, ο οποίος συντάσσεται σύμφωνα με Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Σε περίπτωση που η επιχείρηση εφαρμόζει τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το κέρδος προσδιορίζεται αποκλειστικά, σύμφωνα με τον πίνακα φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης.

- Το φορολογητέο εισόδημα από κεφάλαιο περιλαμβάνει το εισόδημα που αποκτά ένα φυσικό πρόσωπο που προκύπτει μέσα σε κάθε φορολογικό έτος είτε σε μετρητά είτε σε είδος, με τη μορφή:
  - Μερισμάτων,
  - Τόκων,
  - Δικαιωμάτων, καθώς και το
  - Εισόδημα από ακίνητη περιουσία, δηλαδή ενοίκια από εκμίσθωση ακινήτων.
- Στο φορολογητέο εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου έχουμε την υπεραξία μεταβίβασης από πώληση ακίνητης περιουσίας, είτε από πώληση ολόκληρης της επιχείρησης είτε ορισμένων μετοχών και μεριδίων και εν γένει τίτλων, εφόσον οι πωλήσεις αυτές δεν συνιστούν επιχειρηματική δραστηριότητα.

Έτσι για να βρεθεί το συνολικό φορολογητέο εισόδημα αθροίζονται τα εισοδήματα τα οποία προέρχονται από καθεμία από τις παραπάνω πηγές και αποκτώνται από κάθε φυσικό πρόσωπο σε κάθε οικονομικό έτος και φορολογούνται σε επόμενο έτος. Στην άθροιση των εισοδημάτων συμψηφίζονται τα θετικά με τα αρνητικά στοιχεία των επί μέρους εισοδημάτων.

Τέλος, γενικότερα σημειώνουμε, ότι η κατηγοριοποίηση των εισοδημάτων με αυτόν τον τρόπο ακολουθεί το μοντέλο του ΟΟΣΑ. Συνεπώς, η κάθε κατηγορία εισοδήματος υπόκειται σε χωριστό φορολογικό συντελεστή και έτσι παύει πλέον να ισχύει η έννοια του συνολικού εισοδήματος.

3.5 Εναλλακτικός Τρόπος Υπολογισμού της Ελάχιστης Φορολογίας

Σε εναλλακτική ελάχιστη φορολογία υπόκειται κάθε φορολογούμενος όταν το τεκμαρτό του εισόδημα είναι υψηλότερο από το συνολικό του εισόδημα. Στην περίπτωση που το τεκμαρτό εισόδημα είναι μεγαλύτερο από το συνολικό εισόδημα, προστίθεται στο φορολογητέο εισόδημα, η διαφορά του τεκμαρτού και πραγματικού εισοδήματος και αυτή φορολογείται, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 34.

Το τεκμαρτό εισόδημα το υπολογίζουμε με βάση τις δαπάνες διαβίωσης του φορολογούμενου αλλά και των εξαρτώμενων μελών του, σύμφωνα με τα άρθρα 31 έως και 34.

3.6 Υπολογισμός και καταβολή Φόρου

Ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων γίνεται βάση της ετήσιας φορολογικής δήλωσης κι έτσι υπολογίζεται το ύψος της φορολογικής υποχρέωσης του, μετά την αφαίρεση:

- Του φόρου που παρακρατήθηκε
- Του φόρου που προκαταβλήθηκε

➤ Του φόρου που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή

Η φορολογική διοίκηση βεβαιώνει κάθε φορολογική οφειλή ή απαίτηση των φορολογούμενων για μια συγκεκριμένη φορολογική περίοδο, που εκδίδει και καταχωρεί στα βιβλία της με την πράξη προσδιορισμού φόρου.

Κάθε χρόνο με την απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ορίζεται ο τρόπος και ο χρόνος υποβολής, ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, όπως επίσης ορίζονται και οι εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες είναι επιτρεπτό να υποβληθούν με μη ηλεκτρονικό τρόπο, καθώς και τα δικαιολογητικά ή άλλα στοιχεία τα οποία συνυποβάλλονται με την φορολογική δήλωση¹².

Στην περίπτωση που σε υποβληθείσα φορολογική δήλωση διαπιστωθεί κάποιο λάθος ή παράλειψη, υπάρχει η δυνατότητα τροποποίησης της φορολογικής δήλωσης. Αν η τροποποιητική δήλωση είναι εντός της προθεσμίας υποβολής της αρχικής φορολογικής δήλωσης, τότε επέχει θέση αρχικής δήλωσης. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως είναι να καταβληθεί η οριστική φορολογική δήλωση, προτού εκδοθεί εντολή ελέγχου από την φορολογική διοίκηση ή μέχρι την παραγραφή του δικαιώματος της φορολογικής διοίκησης για έλεγχο της αρχικής δήλωσης, με όλες τις επιπτώσεις της εκπρόθεσμης δήλωσης

Επίσης υπάρχει η δυνατότητα της υποβολής της δήλωσης με επιφύλαξη, όπου σε αυτήν την περίπτωση ο φορολογούμενος δεν είναι βέβαιος για την υποβολή της φορολογικής του δήλωσης. Αυτή η δήλωση πρέπει να υποβληθεί αιτιολογημένα, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα διαγραφής του ποσού του φορολογητέου εισοδήματος για το οποίο υποβλήθηκε με επιφύλαξη μέσα σε 90 μέρες από την υποβολή της δήλωσης¹³.

Έχοντας υποβάλλει την φορολογική δήλωση, ακολουθεί το στάδιο της εκκαθάρισης, όπου μπορεί να προκύψει είτε υποχρέωση καταβολής φόρου, είτε δικαίωμα επιστροφής χρημάτων. Εφόσον όμως το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από τον οφειλόμενο φόρο, η διαφορά αυτή επιστρέφεται στον φορολογούμενο. Η φορολογική αρχή συμψηφίζοντας τους οφειλόμενους από τους οφειλόμενους φόρους επιστρέφει στους

¹² Ν. 4172/2013, «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, τοθ ν. 4093/2012 και του ν.4127/2013 και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 167/23-7-2013

¹³ Ν.4174/2013, «Φορολογικές Διαδικασίες και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 170/26-7-2013

φορολογούμενους την τυχόν προκύπτουσα διαφορά. Σε διαφορετική περίπτωση, ο φορολογούμενος έχει την υποχρέωση να καταβάλει τον οφειλόμενο φόρο, είτε εξ ολοκλήρου μέχρι την τελευταία μέρα του επόμενου μήνα, είτε σε τρεις ισόποσες διμηνιαίες δόσεις με την πρώτη να πρέπει να καταβληθεί το αργότερο έως την τελευταία μέρα του επόμενου μήνα.

Ο φορολογούμενος πριν την λήξη της προθεσμίας της καταβολής του φόρου εισοδήματος που προέκυψε προς πληρωμή, δικαιούται να κάνει αίτηση στην φορολογική διοίκηση να ενταχθεί σε πρόγραμμα ρύθμισης καταβολής των φορολογικών οφειλών σε μία ή περισσότερες δόσεις, εφόσον ο φορολογούμενος επικαλεστεί ότι αντιμετωπίζει οικονομική αδυναμία για την καταβολή του φόρου εισοδήματος στην προκαθορισμένη προθεσμία καταβολής και ότι έχει τη δυνατότητα προσαρμογής στο πρόγραμμα της ρύθμισης.

3.7 Ρόλος και Σημασία Φορολογικών Ελέγχων

Ο φορολογικός Έλεγχος είναι μια ξεχωριστή κατηγορία ελέγχου, όπου είναι ένα σημαντικό κομμάτι της φορολογικής διαδικασίας και συμπεριλαμβάνει το σύνολο των ελεγκτικών ενεργειών που εφαρμόζονται από τα αρμόδιους ελεγκτές με σκοπό:

- Τον έλεγχο για την ορθή τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας
- Τον έλεγχο για την σωστή τήρηση των βιβλίων και στοιχείων, έτσι ώστε να διαπιστωθεί ότι η επιχειρηματικές συναλλαγές έχουν καταχωρηθεί στα λογιστικά βιβλία με τα απαραίτητα και νόμιμα δικαιολογητικά παραστατικά καθώς και τον χαρακτηρισμό αυτών σε επαρκή ή ανεπαρκή
- Τον έλεγχο της ορθής υποβολής των φορολογικών δηλώσεων και λοιπών καταστάσεων
- Τον έλεγχο του περιεχομένου των φορολογικών δηλώσεων, σε συνάρτηση με την επιχειρηματική δραστηριότητα και τα οικονομικά αποτελέσματα, όπως αυτά προκύπτουν από την τήρηση των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων

- Τον εντοπισμό πράξεων ή παράληψης αυτών που οδήγησαν εσκεμμένα ή όχι στην μη υποβολή φορολογικών δηλώσεων , εισφορών, τελών και γενικότερα στην μη τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων
- Τον προσδιορισμό των φορολογικών αποτελεσμάτων και με βάση αυτών στο καθορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων¹⁴.

Οι ελεγκτές, θέτοντας κατάλληλες ερωτήσεις στο φορολογούμενο και σε λοιπά πρόσωπα και μέσα από την έρευνα εγκαταστάσεων που πραγματοποιούνται για την διενέργεια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και μέσα από την αξιολόγηση όλων των πληροφοριών που έχουν στην ευχέρεια τους, καταλήγουν στην εκτίμηση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης του κάθε ελεγχόμενου¹⁵. Η φορολογική διοίκηση επαληθεύει, ελέγχει και διασταυρώνει τη συμμόρφωση των φορολογούμενων για την ακρίβεια των φορολογικών τους δηλώσεων που έχουν υποβάλλει και επιβεβαιώνει για την ορθότητα και νομιμότητα για την καταβολή του οφειλόμενου φόρου που προέκυψε βάση της φορολογικής δήλωσης που υποβλήθηκε. Στο τέλος η διαδικασία αυτή ολοκληρώνεται με την έκδοση ενός πορίσματος όπου συμπεριλαμβάνει τα αποτελέσματα του ελέγχου και την γνώμη του ελεγκτή ως προς την ορθότητα των λογιστικών βιβλίων αλλά και για την ορθότητα του ύψους των οικονομικών στοιχείων για κάθε οικονομική χρήση που υπάγεται σε έλεγχο.

3.8 Φορολογικοί Ελεγκτές

Οι φορολογικοί έλεγχοι διενεργούνται από τους φορολογικούς ελεγκτές , οι οποίοι είναι δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι λόγω της φύσης της δουλειάς τους, θα πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και προσόντα, όπως:

- η πείρα που αποκτούν μέσα από την δουλειά αυτή καθ όλη την πάροδο του χρόνου,

¹⁴ Χρήστος Καζαντζής, «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μία Συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις Business Plus A.E. 2006, σελ 98-99

¹⁵ Χρήστος Νεγκάκης, Παναγιώτης Ταχυνάκης, «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου», Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα 2013, σελ. 326-327

- την ανεξαρτησία της έκφρασης της γνώμης, η ακεραιότητα και του ήθους, η αντικειμενική κρίση, η ταχεία αντίληψη και η παρατηρητικότητα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους,
- η επαγγελματική επάρκεια και η γνώση της φορολογικής νομοθεσίας και νομολογίας,
- η εχεμύθεια και ο σεβασμός προς τις εμπιστευτικές πληροφορίες που λαμβάνουν γνώση κατά το έργο τους,
- η αντικειμενικότητα
- οι γνώσεις Χρηματοοικονομικής και Διοικητικής Λογιστικής
- ένα ελάχιστο επίπεδο γνώσεων Νομικής,
- η ικανότητα χρήσης προφορικού και γραπτού λόγου¹⁶.

Οι φορολογικοί έλεγχοι στην Ελλάδα διενεργούνται από τους ελεγκτές του Υπουργείου Οικονομικών και οι Ορκωτοί ελεγκτές οι οποίοι ασκούν διαχειριστικό και φορολογικό έλεγχο. Οι κυριότεροι ελεγκτικοί μηχανισμοί στην Ελλάδα είναι α) το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος ή Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, όπου έχει ως στόχο την πάταξη του οικονομικού εγκλήματος, β) η Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, όπου αντικείμενο της είναι η εξιχνίαση διαδικτυακών εγκλημάτων όπου τελέστηκαν σε βάρος του δημοσίου και της Εθνικής Οικονομίας, γ) τα Ελεγκτικά Κέντρα και οι Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες, όπου ασχολούνται με τον φορολογικό έλεγχο των φορολογούμενων με βάση το ύψος των αμοιβών τους ή των ακαθάριστων εσόδων τους, δ) οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές που είναι επιφορτισμένοι με την έκδοση του φορολογικού πιστοποιητικού, ε) η Οικονομική Επιθεώρηση η οποία ασχολείται με της φοροδιαφυγής, της κακής διαχείρισης των δημόσιων οργανισμών και την καταπολέμηση της διαφθοράς, στ) τα Ειδικά Συνεργεία Ελέγχου, που είναι επιφορτισμένα με τη διενέργεια ελέγχων και επανελέγχων στην χώρα.

---

¹⁶ Χρήστος Καζαντζής, «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μία σημαντική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις Business Plus A.E., 2006, σελ. 98-99

3.9 Διάκριση Φορολογικών Ελέγχων

Ένας φορολογικός έλεγχος μπορεί να εκπληρωθεί είτε με την μορφή του φορολογικού ελέγχου από το γραφείο της φορολογικής αρχής είτε με τον επιτόπου φορολογικό έλεγχο. Στην περίπτωση που ο ελεγκτής διενεργεί έλεγχο από το γραφείο του στην φορολογική διοίκηση, αξιοποιεί κάθε στοιχείο που έχει στην διάθεση του όπως είναι οι φορολογικές δηλώσεις, οι οικονομικές καταστάσεις καθώς και οποιοδήποτε έγγραφο ή πληροφορία διαθέτει μέσω τρίτων.

Σε αντίθετη περίπτωση, όταν ο ελεγκτής αποφασίσει να διενεργήσει κάποιο επιτόπιο φορολογικό έλεγχο πρέπει να γνωστοποιήσει αυτήν την απόφαση στον φορολογούμενο πριν την επίσκεψη του ελεγκτή στις εγκαταστάσεις του ελεγχόμενου, εκτός αν υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει διαπραχθεί φοροδιαφυγή. Ο έλεγχος μπορεί να διαπραχθεί στις εγκαταστάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης κατά τις ώρες λειτουργίας της φορολογικής διοίκησης. Αναλόγως το είδος των δραστηριοτήτων του φορολογούμενου, μπορεί να αποφασιστεί η διενέργεια του ελέγχου να πραγματοποιηθεί εκτός των επίσημων ορών εργασίας, όπου στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να αναφέρεται στην εντολή φορολογικό έλεγχο. Σε κάθε περίπτωση φορολογικού ελέγχου, οι ελεγχόμενοι φορολογούμενοι είναι υποχρεωμένοι να συνεργαστούν πλήρως και να διευκολύνουν το έργο των ελεγκτών για να πραγματοποιηθεί ο φορολογικός έλεγχος¹⁷.

Η χρονική διάρκεια που μπορεί να διαρκέσει ένας φορολογικός έλεγχος εξαρτάται από το είδος του ελέγχου, αν είναι πλήρης ή μερικός, από το μέγεθος της επιχείρησης και του όγκου των στοιχείων, το αντικείμενο εργασιών, ο βαθμός δυσκολίας του ελέγχου, κ.α. Σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει η χρονική διάρκεια του ελέγχου να είναι περιορισμένη αλλά με χρονική άνεση, όπου δίνεται η δυνατότητα σε περίπτωση ανάγκης δίνεται παράταση χρόνου 6 μήνες και σε εξαιρετικές περιπτώσεις ακόμα 6 μήνες.

Υπάρχουν δύο τύποι ελέγχου σύμφωνα με τη νομοθεσία, ο πλήρης έλεγχος ο οποίος διενεργείται για όλες τις φορολογίες και όλα τα φορολογικά αντικείμενα καθώς και για τις εισφορές και τα τέλη, ο οποίος είναι και ο οριστικός. Σε αντίθετη περίπτωση ο

---

¹⁷ Ν. 4174/2013, «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 170/26-7-2013

μερικός έλεγχος δεν συγκεντρώνει όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά του πλήρους ελέγχου.

Ως πλήρη και μερικό φορολογικό έλεγχο χαρακτηρίζουμε τους ελέγχους κατά την εφαρμογή του Ν. 4174/2013 και των ερμηνευτικών διατάξεων του, ενώ πριν η διάκριση των ελέγχων ήταν:

- ο προληπτικός φορολογικός έλεγχος, ο οποίος είναι συνοπτικός και ουσιαστικός όπου αναφέρεται στον έλεγχο της ορθής εφαρμογής του ΚΒΣ με στόχο την αποτροπή των φορολογούμενων στον να παραβούν τους φορολογικούς νόμους, καθώς και της ορθής καταβολής των φορολογικών υποχρεώσεων των επιχειρήσεων ως προς την έκδοση του Φ.Π.Α., το Φ.Μ.Υ. και τους λοιπούς παρακρατηθείς φόρους και διενεργείται εντός και εκτός των εταιριών
- ο τακτικός φορολογικός έλεγχος, είναι πλήρης και οριστικός όπου ο σκοπός του είναι ο έλεγχος όλων των φορολογικών υποχρεώσεων μιας εταιρίας και τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης με τεκμηριωμένο πόρισμα από τα οικονομικά στοιχεία και βιβλία της επιχείρησης
- ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος, εμπεριέχει κάθε στοιχείο του προληπτικού και του τακτικού ελέγχου, με σκοπό τον καταλογισμό των φόρων μετά από την διαπίστωση του μη ορθού υπολογισμού και καταβολής των φορολογικών υποχρεώσεων της επιχείρησης, ή της διαπίστωσης φοροδιαφυγής σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και αφορά εταιρίες όπου δεν υποβάλουν φορολογικές δηλώσεις, αυτές οι οποίες υποβάλλουν αρνητικές δηλώσεις, εταιρίες που φοροδιαφεύγουν και σε αυτές οι οποίες εμφανίζουν λανθασμένες οικονομικές καταστάσεις.

Τις Ανώνυμες Εταιρίες και τις Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης, ελέγχουν τις ετήσιες οικονομικές τους καταστάσεις, υποχρεωτικά βάση νόμου νόμιμοι ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία και τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια ξεχωριστή διαδικασία φορολογικού ελέγχου, το φορολογικό πιστοποιητικό, που εκδίδουν οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές.

Αυτό το πιστοποιητικό αποτελείται από:

- την έκθεση φορολογικής συμμόρφωσης, όπου αφορά ζητήματα φορολογίας εισοδήματος, Φ.Π.Α., την ορθή τήρηση των φορολογικών νομοθεσιών, τον έλεγχο φορολογίας των ακινήτων, τον έλεγχο τέλους χαρτοσήμου, τις υποχρεώσεις ως προς τους παρακρατούμενους φόρους, μετασχηματισμό επιχειρήσεων, τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και e-commerce, όπου ανάλογα με τα ευρήματα λαμβάνει διάφορες μορφές, όπως είναι η έκθεση φορολογικής συμμόρφωσης χωρίς επιφύλαξη, με γνώμη με επιφύλαξη, με αρνητικό συμπέρασμα ή αδυναμίας έκφρασης συμπεράσματος και
- το προσάρτημα των αναλυτικών πληροφοριακών στοιχείων, όπου περιλαμβάνει όλα τα πληροφοριακά στοιχεία που αποκτήθηκαν από την ελεγχόμενη εταιρία, αναλύει και τεκμηριώνει τα ευρήματα τα οποία τα περιλαμβάνει στην έκθεση φορολογικής συμμόρφωσης, όπως επίσης και την εκτελεσθείσα εργασία του ελέγχου¹⁸.

3.10 Διαδικασία Φορολογικού Ελέγχου

3.10.1 Έκδοση Εντολής Ελέγχου

Η Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων είναι αυτή που σχεδιάζει και έχει την επίβλεψη των φορολογικών ελέγχων με γνώμονα συγκεκριμένων ελεγκτικών διαδικασιών και τεχνικών ελέγχου και συμμετέχει παράλληλα στη διαδικασία ελέγχου. Κάθε υπόθεση φορολογικού ελέγχου που διενεργείται επιλέγεται από την Γενική Διεύθυνση Φορολογικών ελέγχων, μετά από την εισήγηση του Προϊσταμένου της ελεγκτικής Υπηρεσίας, με την συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων. Για να διενεργηθεί ο οποιοσδήποτε φορολογικός

---

¹⁸ Χρήστος Νεγκάκης, Παναγιώτης Ταχυνάκης, «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου», Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα 2013, σελ. 331-333

έλεγχος απαιτείται να εκδοθεί η σχετική εντολή ελέγχου, η οποία εκδίδεται σε τρία αντίτυπα και καταχωρείται σε ειδικά βιβλία. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κριτήρια η Φορολογική διοίκηση αποφασίζει και εκδίδει κατά περίπτωση την αντίστοιχη εντολή ελέγχου.

Η εντολή φορολογικού ελέγχου του Προϊσταμένου της εκάστοτε υπηρεσίας απευθύνεται σε έναν ή περισσότερους υπαλλήλους (φορολογικούς ελεγκτές), αναφέρει τις φορολογικές νομοθεσίες που θα ελεγχθούν και το είδος του ελέγχου που θα διενεργηθεί (μερικός ή πλήρης, επιτόπιος έλεγχος ή έλεγχος γραφείου), τις διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες θα διενεργηθεί ο έλεγχος, την επωνυμία και τα στοιχεία της ελεγχόμενης επιχείρησης, τις ελεγχόμενες οικονομικές χρήσεις καθώς και το χρονικό διάστημα που θα διαρκέσει ο έλεγχος και την ημερομηνία που θα πρέπει να ολοκληρωθεί.

Ο Γενικός Γραμματέας με βάση τα κριτήρια ανάλυσης κινδύνου και άλλων κριτηρίων, αποφασίζει ποιές είναι οι προς έλεγχο υποθέσεις, χωρίς όμως να δημοσιοποιείται η πράξη αυτή του Γενικού Γραμματέα.

3.10.2 Διαμόρφωση Φακέλου Ελέγχου

Αφού εκδοθεί η σχετική εντολή ελέγχου, μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα οι φορολογικοί ελεγκτές πρέπει να δημιουργήσουν τον σχετικό φάκελο ελέγχου ο οποίος πρέπει να περιέχει:

- Όλες τις πληροφορίες και τα προσωπικά στοιχεία του φορολογούμενου που υπόκειται στον έλεγχο μέσω της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (TAXIS)
- Όλες τις φορολογικές δηλώσεις που έχει υποβάλλει ο φορολογούμενος για όλες τις οικονομικές χρήσεις που απαιτεί ο έλεγχος
- Τις υποβληθείσες δηλώσεις των λοιπών φορολογικών αντικειμένων

- Τον πίνακα ενδοκοινοτικών συναλλαγών, τις εκκαθαριστικές δηλώσεις ΦΠΑ, τις συγκεντρωτικές δηλώσεις ΦΜΥ, κ.α.
- Τις αναλυτικές εκτυπώσεις των βιβλίων και στοιχείων που τηρεί η επιχείρηση
- Τις τυχόν παραβάσεις που διαπράχθηκαν από τον ΚΒΣ
- Προηγούμενες εκθέσεις για τον έλεγχο που έγινε στα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης
- Τα δελτία πληροφοριών από το ΣΔΟΕ και άλλες ΔΥΟ ή οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία
- Όλες τις καταγγελίες επώνυμες και ανώνυμες οι οποίες σχετίζονται με την υπό έλεγχο επιχείρηση και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο σχετίζεται μ' αυτήν.

Τα στοιχεία και οι πληροφορίες που θα χρησιμοποιηθούν σε κάθε έλεγχο εξαρτάται από το είδος του ελέγχου που θα διενεργηθεί.

3.10.3 Διενέργεια Ελεγκτικών Διαδικασιών

Ο φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων μπορεί να διενεργηθεί από τους ελεγκτές είτε από τα γραφεία τους, είτε με την επιτόπου επίσκεψη στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.

Τα φυσικά πρόσωπα είναι πιθανό να κληθούν σε έλεγχο και να πρέπει να εμφανιστούν για έλεγχο στα γραφεία της ελεγκτικής ομάδας μαζί με τα απαραίτητα στοιχεία και έγγραφα τα οποία θα τους ζητηθούν να προσκομίσουν. Ο έλεγχος διενεργείται από την ελεγκτική υπηρεσία για ένα ή περισσότερα φορολογικά αντικείμενα εφόσον επιλεγούν για έλεγχο από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων και διενεργείται με βάση:

- Τα στοιχεία που περιέχει ο φάκελος ελέγχου
- Τα δελτία των πληροφοριών
- Τις εκθέσεις ελέγχου του ΣΔΟΕ και άλλων υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών
- Τα βιβλία και στοιχεία που θα κληθεί να προσκομίσει ο φορολογούμενος

- Όλα τα προσωπικά στοιχεία και πληροφορίες των προσώπων που ορίζονται στο άρθρο 17 του Ν. 3842/2010
- Τα στοιχεία που έχει στην κατοχή της η Γ.Γ.Π.Σ. από την μηχανογραφική επεξεργασία δεδομένων.

Σε περίπτωση επιτόπιου ελέγχου, ο έλεγχος διενεργείται στις εγκαταστάσεις του φορολογούμενου κατά τη διάρκεια του επίσημου ωραρίου λειτουργίας της φορολογικής διοίκησης. Σε περίπτωση που αυτό απαιτείται από το είδος των δραστηριοτήτων του φορολογούμενου, ο έλεγχος μπορεί να διενεργηθεί και εκτός ωραρίου λειτουργίας της φορολογικής διοίκησης. Και στις δύο περιπτώσεις βέβαια, για να διενεργηθεί ο έλεγχος θα πρέπει να εκδοθεί έγγραφη εντολή διενέργειας επιτόπιου φορολογικού ελέγχου.

Οι ελεγκτικές αρχές πραγματοποιούν τον έλεγχο στις εγκαταστάσεις της έδρας της επιχείρησης, κυρίως όταν: α) συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής διατάξεων για τον εξωλογιστικό προσδιορισμό του εισοδήματος, με βάση τον έλεγχο που προηγήθηκε από το γραφείο των ελεγκτών, β) απαιτείται να γίνει έλεγχος στην παραγωγή της επιχείρησης για να προσδιοριστούν τα οικονομικά αποτελέσματα, γ) απαιτείται η χρήση ειδικού λογισμικού για την επαλήθευση της ορθότητας των φορολογικών στοιχείων που δίνονται στην φορολογική διοίκηση για την διενέργεια του ελέγχου, δ) απαιτείται να γίνει έλεγχος σε ειδικά αρχεία για τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με το διαδικτυακό εμπόριο και ε) έχει προηγηθεί έλεγχος, για ένα συγκεκριμένο ποσοστό υποθέσεων το οποίο έχει προκαθοριστεί με υπουργική απόφαση.

Με την επαλήθευση των συναλλαγών διαπιστώνεται:

- Η πραγματοποίηση, δηλαδή εάν οι λογιστικές εγγραφές που καταχωρήθηκαν στα λογιστικά βιβλία της ελεγχόμενης επιχείρησης αφορούν την συγκεκριμένη ελεγχόμενη οικονομική χρήση και την συγκεκριμένη επιχείρηση.
- Η πληρότητα, δηλαδή εάν όλες οικονομικές συναλλαγές της επιχείρησης με τα αντίστοιχα παραστατικά είναι καταχωρημένα στα λογιστικά βιβλία,

- Η ακρίβεια, δηλαδή εάν τα χρηματικά ποσά των συναλλαγών είναι σε ευρώ και εάν τα παραστατικά των συναλλαγών είναι καταχωρημένα σύμφωνα με τις γενικές παραδεκτές λογιστικές αρχές
- Ο διαχωρισμός των οικονομικών χρήσεων, δηλαδή εάν τα λογιστικά γεγονότα έχουν καταχωρηθεί στις ημερομηνίες που αναφέρονται τα παραστατικά μέσα στις οικονομικές χρήσεις που αφορούν,
- Η ταξινόμηση. Δηλαδή εάν οι συναλλαγές είναι σωστά καταχωρημένες στους αντίστοιχους λογαριασμούς του Γενικού Λογιστικού σχεδίου και έχουν ακολουθηθεί οι λογιστικοί κανόνες.

Με την επαλήθευση των υπολοίπων (Απόφ. ΕΛΤΕ 483/04) των συναλλαγών διαπιστώνεται:

- η ύπαρξη των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης (πάγια, κυκλοφοριακό ενεργητικό), οι υποχρεώσεις προς τρίτους (μακροχρόνιες, βραχυχρόνιες), και τα κεφάλαια της (καθαρή θέση), όπως αυτά εμφανίζονται στους λογαριασμούς και τις οικονομικές καταστάσεις, είναι υπαρκτά,
- διαπιστώνεται η κυριότητα των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων της επιχείρησης, δηλαδή τα δικαιώματα των απαιτήσεων και οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από την επιχειρηματική δραστηριότητα ανήκουν στην ελεγχόμενη επιχείρηση,
- η πληρότητα, δηλαδή αν έχουν καταγραφεί σωστά στα βιβλία, όλα τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, οι υποχρεώσεις της και η καθαρή θέση της,
- η αποτίμηση και ο επιμερισμός, δηλαδή αν είναι σωστά υπολογισμένη η πραγματική αξία των υποχρεώσεων, των περιουσιακών στοιχείων και η καθαρή θέση της επιχείρησης, ακόμα και όλες οι διαφοροποιήσεις που προκύπτουν από αποτίμηση και έχουν καταχωρηθεί με τον ορθό τρόπο σύμφωνα με τους ισχύοντες λογιστικούς κανόνες.

Με την παράθεση στοιχείων διαπιστώνεται (Απόφ. ΕΛΤΕ 483/04)

- η πραγματοποίηση των επιχειρηματικών κινήσεων για την δημιουργία του δικαιώματος των υποχρεώσεων και απαιτήσεων, εάν τα λογιστικά αυτά γεγονότα , οι λοιπές συναλλαγές και τα υπόλοιπα στοιχεία, όπως αποκαλύπτονται και παρατίθενται στους λογαριασμούς, έχουν πραγματικά συμβεί και αφορούν την ελεγχόμενη επιχείρηση για την συγκεκριμένη οικονομική περίοδο,
- η πληρότητα, δηλαδή εάν όλες οι επιχειρηματικές κινήσεις είναι καταχωρημένες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις για να παρουσιάζονται όλα τα στοιχεία,
- η ταξινόμηση και κατανόηση, δηλαδή εάν όλα τα λογιστικά γεγονότα είναι σωστά καταχωρημένα στις οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές και είναι ευκρινείς,
- η ακρίβεια και αποτίμηση, δηλαδή εάν τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων είναι ακριβείς, αληθείς και με τα σωστά χρηματικά ποσά.

Ο σχεδιασμός δικλίδων ασφαλείας, αποσκοπεί στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δικλίδων ασφαλείας για την αποτροπή, τον εντοπισμό και την διόρθωση ουσιωδών σφαλμάτων σ επίπεδο ισχυρισμών. Για να αποκτηθούν σχετικά ελεγκτικά τεκμήρια, σχεδιάζονται οι δοκιμασίες δικλίδων ασφαλείας, οι οποίες περιλαμβάνουν τον εντοπισμό των συνθηκών που υποδηλώνουν τη λειτουργία μιας δικλίδας και των συνθηκών απόκλισης που υποδηλώνουν παρέκκλιση από επαρκή επίδοση. Η απουσία ή η παρουσία αυτών των συνθηκών μπορεί να δοκιμαστεί τότε από τον ελεγκτή.

Τα ελεγκτικά τεκμήρια, περιλαμβάνουν τόσο τις πληροφορίες που υποστηρίζουν και επιβεβαιώνουν όσο ισχυρίζεται η διοίκηση της επιχείρησης αλλά ακόμα και να είναι αντίθετα με την διοίκηση της επιχείρησης. Πολλές φορές το γεγονός ότι ο ελεγκτής δεν έχει στην διάθεση του τις πληροφορίες που χρειάζεται, λόγω μη συνεργασίας της επιχείρησης με τον ελεγκτή, μπορεί να θεωρηθεί και ελεγκτικό τεκμήριο.

3.10.4. Σύνταξη Έκθεσης Ελέγχου

Όπως συμβαίνει και σε άλλου είδους ελέγχους, έτσι και σε κάθε φορολογικό έλεγχο για την ολοκλήρωσή του πρέπει ο ελεγκτής να συντάξει την αντίστοιχη έκθεση ελέγχου όπου θα διατυπώνονται τα συμπεράσματα του ελεγκτή. Σύμφωνα με τα ευρήματα του ελέγχου ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας εκδίδει τα φύλλα ελέγχου προσδιορισμού του φόρου. Σε μια έκθεση ελέγχου καταχωρούνται τα γεγονότα στα οποία στηρίζεται η γνώμη του ελεγκτή, σε αντίθεση με το φύλλο ελέγχου το οποίο έχει εκτελεστικό χαρακτήρα. Ενδεικτικά, το περιεχόμενο μιας έκθεσης φορολογικού ελέγχου είναι:

- Γενικά στοιχεία, όπως ονοματεπώνυμο ή επωνυμία του φορολογούμενου, το είδος του επαγγέλματος, νομική μορφή, ο αριθμός του προσωπικού που απασχολείται, το κεφάλαιο, κ.α.
- Τα τηρούμενα στοιχεία σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία
- Τα στοιχεία στο τμήμα ΚΒΣ, όπως είναι η αξία των τιμολογίων, οι παραβάσεις ΚΒΣ, κ.α.
- Τα λογιστικά αποτελέσματα που προκύπτουν από τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία
- Οι λογιστικές αποκλίσεις που προέκυψαν μετά από έλεγχο που διενεργήθηκε και το αποτέλεσμα που προέκυψε από την φορολογική αναμόρφωση
- Οι παρατηρήσεις του ελεγκτή που διαπιστώθηκαν κατά την διάρκεια του ελέγχου
- Ο εξωλογιστικός προσδιορισμός των αποτελεσμάτων που περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των ακαθάριστων εσόδων, τον συντελεστή μικτού κέρδους, τον συντελεστή του καθαρού κέρδους και καθαρών κερδών
- Η διανομή των καθαρών κερδών
- Οι εκθέσεις ελέγχου και τα στοιχεία που συνυποβάλλονται¹⁹.

Αν ο προσδιορισμός του συνολικού ποσού της φορολογητέας ύλης με ένα φύλλο ελέγχου είναι δυσχερής, επειδή ορισμένα αντικείμενα απαιτούν ειδικότερη εξέταση ή τη διενέργεια ελέγχου μέσα ή έξω από την περιφέρεια της αρμόδιας δημόσιας

---

¹⁹ Χρήστος Καζαντζής, «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις Business Plus A.E., 2006, σελ. 648-649

οικονομικής υπηρεσίας, εκδίδεται μερικό φύλλο ελέγχου προσδιορισμού του φόρου, στο οποίο περιλαμβάνεται η φορολογητέα ύλη, για την οποία ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας διαθέτει τα απαιτούμενα στοιχεία.

Σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να διατυπώνεται ρητή επιφύλαξη για το προσδιορισμό της υπόλοιπης φορολογητέας ύλης θα γίνει με την έκδοση συμπληρωματικού φύλλου ελέγχου. Η αίτηση για τη διοικητική επίλυση της διαφοράς ή η προσφυγή στο διοικητικό δικαστήριο κατά του συμπληρωματικού φύλλου ελέγχου αφορά μόνο στη φορολογητέα ύλη που προσδιορίζεται με αυτό²⁰.

Οι φορολογικές αρχές κάνουν έγγραφη γνωστοποίηση στον φορολογούμενο τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου και τον διορθωτικό προσδιορισμό του φόρου, εφόσον υπάρχει διαφοροποίηση της φορολογικής οφειλής σε σχέση με τις φορολογικές δηλώσεις που έχουν υποβληθεί από τον φορολογούμενο, καθώς και τα στοιχεία που διαφοροποιούν την οφειλή. Ο φορολογούμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει αντίγραφα των εγγράφων στα οποία βασίζεται ο διορθωτικός προσδιορισμός του φόρου²¹.

3.11 Δικαιώματα και Υποχρεώσεις Φορολογούμενων και Ελεγκτών

3.11.1. Δικαιώματα Φορολογούμενων

Σε κάθε φορολογικό έλεγχο, ο φορολογούμενος που υποβάλλεται σε έλεγχο, έχει το δικαίωμα να:

- Να έχει στην κατοχή του ακριβές αντίγραφο της εντολής ελέγχου από την πρώτη μέρα επίσκεψης του ελεγκτή στην επιχείρηση
- Να υποβληθούν μέχρι πριν την ημερομηνία έκδοσης της εντολής ελέγχου οι αρχικές αλλά και οι συμπληρωματικές φορολογικές δηλώσεις εισοδήματος,

²⁰ Ν. 2238/1994, «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος», ΦΕΚ Α' 151/16-09-1994

²¹ Ν.4174/2013, «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 170/26-7-2013

Φ.Π.Α., τελών και εισφορών, μέσα στην προθεσμία των δέκα ημερών από την ημέρα που θα λάβει την έγγραφη πρόσκληση της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής, έτσι ώστε να έχει το δικαίωμα της μείωσης στο μισό των πρόσθετων φόρων λόγω εκπρόθεσμης καταβολής των παραπάνω δηλώσεων καθώς και να υποβάλλει ειδική δήλωση ως προς τις παραβάσεις που έχουν καταγραφεί βάση Κ.Β.Σ. και με τις λοιπές φορολογικές παραβάσεις οι οποίες προέρχονται από τις ανωτέρω υποβληθείσες δηλώσεις, προκειμένου τα πρόστιμα τα οποία θα προκύψουν να μειωθούν στο ένα πέμπτο.

- Με δικό του κόστος να λαμβάνει αντίγραφα ή φωτοτυπίες των κατασχεθέντων βιβλίων, στοιχείων και λοιπών εγγράφων
- Να εκφράζει τις απόψεις του, πριν την έκδοση των προστίμων για τις οποιεσδήποτε παραβάσεις των διατάξεων του Κ.Β.Σ., για τις οποιεσδήποτε παραλείψεις ή παρατυπίες μετά από την έκδοση της σχετικής κλήτευσης προς ακρόαση και μέσα στο χρονικό περιθώριο που ορίζεται από αυτήν την κλήτευση.

3.11.2. Υποχρεώσεις Φορολογούμενων

Ο κάθε φορολογούμενος έχει την υποχρέωση να:

- Να επιδεικνύει τα βιβλία και στοιχεία που τηρεί η επιχείρηση
- Να παρέχει σε εύλογο χρονικό διάστημα στους ελεγκτές όλα τα στοιχεία και τις ζητούμενες πληροφορίες
- Να διευκολύνει τον έλεγχο και να μην προβάλλει δυσκολίες.

3.11.3. Δικαιώματα Ελεγκτών

Ο φορολογικός ελεγκτής, από την άλλη πλευρά έχει το δικαίωμα να:

- Να διενεργεί τον έλεγχο οποιαδήποτε ώρα αποφασίσει αυτός για τον ελεγχόμενο

- Να ενεργεί τον έλεγχο κάνοντας ανά πάσα στιγμή επιτόπια εξέταση την οποία κρίνει απαραίτητη για να λάβει τις απαραίτητες πληροφορίες, να ελέγχει και να θεωρεί τα βιβλία και στοιχεία που τηρούνται είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά από τον νόμο
- Να λάβει γνώση οποιουδήποτε άλλου βιβλίου και στοιχείου ή εγγράφου και κάθε περιουσιακού στοιχείου το οποίο βρίσκεται στην επιχείρηση ή στο κατάστημα κάθε άλλου υπόχρεου
- Να παραλαμβάνει στην κατοχή του επίσημα και ανεπίσημα βιβλία που βρίσκονται στην επιχείρηση
- Να ζητάει διευκρινήσεις από τον φορολογούμενο για οποιοδήποτε στοιχείο που χρειάζεται για την διεξαγωγή του ελέγχου
- Να ζητήσει οποιαδήποτε πληροφορία χρειάζεται από τις τράπεζες, από τις δημόσιες ή δημοτικές υπηρεσίες, τις κοινοτικές αρχές και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις για την σωστή πληροφόρηση από εξωτερικούς παράγοντες
- Να ζητήσει άρση τραπεζικού απορρήτου και να αποκτήσει όσες πληροφορίες του είναι χρήσιμες από τις τράπεζες
- Και επίσης να καλεί οποιοδήποτε θεωρεί ότι σχετίζεται με την επιχείρηση ή γνωρίζει πληροφορίες για την επιχείρηση και να καταθέσει εγγράφως τις αναγκαίες πληροφορίες για την διευκόλυνση του ελέγχου.

3.11.4. Υποχρεώσεις Ελεγκτών

Ο ελεγκτής έχει υποχρέωση να:

- Να δείχνει στον φορολογούμενο από την πρώτη μέρα αντίγραφο της εντολής ελέγχου αλλά και την προσωπική του αστυνομική ταυτότητα
- Να είναι ευγενικός με τον φορολογούμενο αλλά και να είναι αντικειμενικός κατά την κρίση του στον έλεγχο που διενεργεί
- Να συντάσσει και να επιδίδει έκθεση κατάσχεσης βιβλίων και στοιχείων σε περίπτωση ταυτόχρονης κατάσχεσης επίσημων και ανεπίσημων βιβλίων, στοιχείων και εγγράφων, καθώς και θα πρέπει να συντάσσει απόδειξη

παραλαβής στις περιπτώσεις παραλαβής μόνο επίσημων βιβλίων και στοιχείων

- Να παραδώσει τα κατασχεμένα βιβλία, στοιχεία και έγγραφα στον προϊστάμενο, ο οποίος τα διαφυλάσσει μέχρι την τελεσίδικη απόφαση σε περίπτωση που βάση αυτών ενεργεί φορολογική εγγραφή
- Να συντάσσει την έκθεση ελέγχου κατά το τέλος της διαδικασίας με τις σχετικές παρατηρήσεις για τυχόν παραλείψεις ή και λαθών, η οποία πρέπει πρώτα να θεωρηθεί από τον προϊστάμενο της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής ή από άλλο αρμόδιο όργανο, κοινοποιείται μαζί με τις καταλογιστέες πράξεις στον φορολογούμενο βάσει νόμου
- Και φυσικά να τηρεί το φορολογικό απόρρητο²².

3.12 Συνέπειες Φορολογικών Ελέγχων

3.12.1. Προσδιορισμός Φορολογητέας Ύλης και Φόρου

Από την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου η πρώτη συνέπεια είναι ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης, που μπορεί να γίνει λογιστικά, εξωλογιστικά ή τεκμαρτά και η έκδοση της αντίστοιχης πράξης προσδιορισμού του φόρου.

Ο λογιστικός προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης αφορά τις εταιρίες οι οποίες τηρούν βιβλία β' και γ' κατηγορίας και το ποσό αυτό προκύπτει από την αφαίρεση των ακαθάριστων εσόδων τους, τα προβλεπόμενα από το νόμο έξοδα, όπως τα γενικά έξοδα, οι αποσβέσεις, οι τραπεζικοί τόκοι δανείων, τα έξοδα πρώτης εγκατάστασης, κ.α.

Ο εξωλογιστικός προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης, υπολογίζεται με τον πολλαπλασιασμό των ακαθάριστων εσόδων με ειδικούς συντελεστές καθαρού κέρδους, χωρίς να αναγνωρίζονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τα βιβλία.

---

²² Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, «Εγχειρίδιο Φορολογικών Ελέγχων», Γενική Γραμματεία Φορολογικών και Τελωνειακών Θεμάτων, Γενική Δ/νση Φορολογικών Ελέγχων, Δ/νση Ελέγχου, Αθήνα, Ιούνιο 2008

Η διαδικασία αυτή αφορά επιχειρήσεις α) που δεν τηρούν βιβλία και στοιχεία, β) που τηρούν βιβλία α' κατηγορίας του ΚΒΣ, γ) που τηρούν ανεπαρκή και ανακριβή βιβλία και στοιχεία β' και γ' κατηγορίας του ΚΒΣ με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτός ο υπολογισμός της φορολογητέας ύλης με τον λογιστικό προσδιορισμό και δ) που τηρούν βιβλία και στοιχεία κατώτερης κατηγορίας.

Η τελευταία μέθοδος υπολογίζει την φορολογητέα ύλη με τεκμαρτό τρόπο που αναφέρεται στην εκτίμηση του φορολογητέου εισοδήματος βάσει ενδείξεων προκύπτει ένα ποσό ως βάση επιβολής του φόρου όταν δεν είναι εφικτός ο πραγματικός προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος²³.

Η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου ολοκληρώνεται με την έκδοση της φορολογικής πράξης προσδιορισμού του φόρου, η οποία προσδιορίζει το ποσό του φόρου για μια συγκεκριμένη φορολογική περίοδο. Σύμφωνα με την νομοθεσία υπάρχουν διαφορετικές πράξεις προσδιορισμού του φόρου:

- Ο άμεσος προσδιορισμός του φόρου ο οποίος προκύπτει άμεσα με την υποβολή της φορολογικής δήλωσης
- Ο διοικητικός προσδιορισμός του φόρου αφορά περιπτώσεις όπου η φορολογική δήλωση δε συνιστά άμεσα και πράξη προσδιορισμού του φόρου, οπότε ο φόρος που προκύπτει βασίζεται στα στοιχεία που έχει καταθέσει ο φορολογούμενος στην φορολογική δήλωση που έχει υποβάλει και με κάθε άλλο στοιχείο που έχει στην κατοχή της η φορολογική διοίκηση
- Στις περιπτώσεις που ο φορολογούμενος δεν υποβάλλει φορολογική δήλωση, η φορολογική διοίκηση προσδιορίζει την φορολογητέα ύλη με βάση όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που έχει στην κατοχή της.
- Ο διορθωτικός προσδιορισμός του φόρου που αναφέρεται στην πράξη διόρθωσης προηγούμενου άμεσου, διοικητικού, εκτιμώμενου ή προληπτικού προσδιορισμού του φόρου, πάντα όμως αιτιολογημένα από τον έλεγχο ότι ο προηγούμενος έλεγχος προσδιορισμός του φόρου ήταν ανακριβής ή εσφαλμένος
- Σε περιπτώσεις όπου μετά από συγκεκριμένες ενδείξεις ο φορολογούμενος έχει σκοπό να φύγει από την χώρα πριν την υποβολή των φορολογικών

---

²³ Ευαγγελία Τσακίρη, «Φορολογικοί Έλεγχοι και Δικαιώματα Φορολογούμενων», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2008

δηλώσεων και η φορολογική διοίκηση έχει τον φόβο της μη είσπραξης των φορολογικών υποχρεώσεων, κυρίως μέσω της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων σε άλλο πρόσωπο, κάνει ένα προληπτικό προσδιορισμό φόρου που εκδίδεται μετά την έναρξη της φορολογικής περιόδου αλλά πριν την ημερομηνία υποβολής της αντίστοιχης φορολογικής δήλωσης²⁴.

3.12.2. Επιβολή Κυρώσεων

Με την ολοκλήρωση των φορολογικών ελέγχων, είναι πιθανό να επιβληθούν προστίμματα στους φορολογούμενους οι οποίοι διέπραξαν σημαντικές παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις η νομοθεσία προβλέπει την επιβολή διοικητικών αλλά και ποινικών κυρώσεων.

Οι διοικητικές κυρώσεις αφορούν κυρίως την επιβολή πρόσθετων φόρων ή προστίμων, όπου το ύψος αυτό καθορίζεται από τον νόμο. Οι φορολογικές αρχές καταλογίζουν τα πρόστιμα και τους πρόσθετους φόρους για τις παραβάσεις που εντοπίζουν. Τα πρόστιμα αυτά και οι πρόσθετοι φόροι επιβάλλονται στις περιπτώσεις εκπρόθεσμης υποβολής φορολογικής δήλωσης, σε ανακριβή στοιχεία, στην εκπρόθεσμη καταβολή του ποσού του φόρου, στη μη ορθή τήρηση των βιβλίων και στοιχείων που τηρούν οι επιχειρήσεις και την έκδοση των στοιχείων, στους ελεγχόμενους οι οποίοι δεν συνεργάζονται με τον φορολογικό ελεγκτή, καθώς και για φορολογικές παραβάσεις και φορολογικές αποφυγές. Ο Γενικός Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την έκδοση των πράξεων καταλογισμού τόκων και επιβολής προστίμων και στην συνέχεια κοινοποιούνται στον φορολογούμενο.

Η Φορολογική Διοίκηση σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος μη είσπραξης οφειλών, έχει το δικαίωμα χωρίς να απαιτείται δικαστική απόφαση, να προβεί σε κατάσχεση κινητής και ακίνητης περιουσίας, είτε αυτά βρίσκονται στην κατοχή του ή σε τρίτου. Σε αυτές τις περιπτώσεις επίσης η Φορολογική Διοίκηση έχει δικαίωμα να εφαρμόσει ορισμένες κυρώσεις στον φορολογούμενο όπως την παύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, την άρση του τραπεζικού απορρήτου, την παύση

---

²⁴ Ν. 4174/2013, «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 170/26-7-2013

της έκδοσης της φορολογικής ενημερότητας για χρέη προς το δημόσιο ή και η λήψη δανείων με την εγγύηση του δημοσίου.

Τέλος η επιβολή των ποινικών κυρώσεων σε περίπτωση φορολογικών παραβάσεων όπου συνιστούν παράλληλα και ποινικό αδίκημα φοροδιαφυγής. Η απόφαση αυτών των κυρώσεων εκδίδεται από τα αρμόδια ποινικά δικαστήρια ή από τον εισαγγελέα τελεσίδικων αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων. Παραβάσεις οι οποίες τιμωρούνται με αυτόν τον τρόπο είναι η παραβίαση ή παραποίηση των φορολογικών μηχανισμών, η έκδοση πλαστών φορολογικών στοιχείων, κ.α.

3.12.3. Αμφισβήτηση Αποτελέσματος

Σε περίπτωση επιβολής κυρώσεων από την Φορολογική Διοίκηση, ο φορολογούμενος που αμφισβητεί τις κυρώσεις που έχουν εκδοθεί σε βάρος του, έχει το δικαίωμα ενδικοφανής προσφυγής με αίτημα την επανεξέταση της πράξης στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας από την Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης της Φορολογικής Διοίκησης. Η αίτηση αυτή θα πρέπει να κατατεθεί από τον φορολογούμενο στην αρμόδια αρχή που εξέδωσε αυτές τις κυρώσεις και να αναφέρει τους λόγους και τα έγγραφα στα οποία ο φορολογούμενος βασίζει τους ισχυρισμούς του, σε διάστημα εντός τριάντα ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της πράξης σε αυτόν.

Επίσης ο φορολογούμενος μαζί με την ενδικοφανή προσφυγή, έχει το δικαίωμα να κάνει και αίτημα αναστολής της καταβολής σε περίπτωση όπου η πληρωμή αυτή να προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη σε αυτόν²⁵.

Σε περίπτωση που αμφισβητεί ο φορολογούμενος την ορθότητα της καταλογιστέας πράξης, να υποβάλει αίτηση για συμβιβασμό είτε με ιδιαίτερη αίτηση είτε με το δικόγραφο της τυχόν προσφυγής.

---

²⁵ Ν.4174/2013, «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 170/26-7-2013

Τέλος, σε περίπτωση όπου ο φορολογούμενος δεν καταθέσει προσφυγή ή αν προβεί σε οποιαδήποτε από τις παραπάνω ενέργειες εκπρόθεσμα, τότε η καταλογιστέα πράξη οριστικοποιείται και επισύρει τις ανάλογες κατά περίπτωση συνέπειες²⁶.

3.13 Συμπεράσματα

Οι έμμεσες μέθοδοι είναι η μέθοδος της καθαρής θέσης, της ρευστότητας του φορολογούμενου, των αναλογιών, των τραπεζικών καταθέσεων και της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών. Ο ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει μία ή περισσότερες από τις παραπάνω μεθόδους για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος ή μια διαφορετική μέθοδο για κάθε ελεγχόμενο έτος. Ο φορολογούμενος δεν έχει το δικαίωμα ωστόσο να επιλέξει την μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί.

---

²⁶ Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, «Εγχειρίδιο Φορολογικών Ελέγχων», Γενική Γραμματεία Φορολογικών και Τελωνειακών Θεμάτων, Γενική Δ/νση Φορολογικών Ελέγχων, Δ/νση Ελέγχου, Αθήνα, Ιούνιος 2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1 Διάκριση Τεχνικών Ελέγχου

Ο σχεδιασμός ενός φορολογικού ελέγχου για να είναι αποτελεσματικός θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα μεθόδων και τεχνικών ελέγχου για την επαλήθευση και τον προσδιορισμό του εισοδήματος του φορολογούμενου. Για να εντοπιστεί και να αποτραπεί η μη συμμόρφωση του φορολογούμενου δεν αρκεί να γίνει μόνο μια απλή εξέταση των βιβλίων και στοιχείων. Απαιτείται όμως μια οικονομική ανάλυση των οικονομικών στοιχείων του φορολογούμενου έτσι ώστε να εκτιμηθούν σωστά οι φορολογικές του υποχρεώσεις. Γι' αυτό υπάρχουν δύο μέθοδοι, οι άμεσες και οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου.

Οι άμεσες τεχνικές ελέγχου βασίζονται στον άμεσο έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων, τα έσοδα και τα έξοδα τα οποία χρησιμοποιούνται για την συμπλήρωση της φορολογικής δήλωσης του φορολογούμενου.

Με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου γίνεται προσδιορισμός των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου με βάση τις πληροφορίες που μπορεί να αποκτηθούν για τις οικονομικές συναλλαγές και κινήσεις του φορολογούμενου πέρα από την φορολογική δήλωση και τα βιβλία και στοιχεία. Βάση λοιπόν στις έμμεσες ενδείξεις παρέχει ο έλεγχος μια εύλογη εκτίμηση της ορθής φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου.

Τις περισσότερες φορές οι ελεγκτές κάνουν έλεγχο μόνο στην φορολογική δήλωση του υπόχρεου η οποία αντανακλά τα επίσημα βιβλία και στοιχεία. Οι φορολογικές αρχές όμως δεν θα πρέπει να βασίζονται μόνο στην φορολογική δήλωση, γιατί με αυτόν τον τρόπο οι φορολογούμενοι μπορούν να δημιουργήσουν πλαστά παραστατικά και να δημιουργήσουν μια εσφαλμένη εικόνα η οποία θα ελαφρύνει την

φορολογική της υποχρέωση, ή ακόμα και να τηρούν εσφαλμένα βιβλία και στοιχεία και να μην υποβάλλονται σωστά οι φορολογικές δηλώσεις.

Οι έμμεσες τεχνικές προσφέρουν μια αντικειμενική εικόνα για τον καθορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων όταν τα βιβλία και στοιχεία είτε δεν είναι διαθέσιμα ή δεν αντικατοπτρίζουν επαρκώς τις συναλλαγές του φορολογούμενου²⁷.

4.2 Ρόλος Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Οι φορολογικοί έλεγχοι αποτελούν το σημαντικότερο κομμάτι της φορολογικής διοίκησης διότι εντοπίζουν και αποτρέπουν τη συμμόρφωση των φορολογικών υποχρεώσεων, διαφορετικά η πλειοψηφία των φορολογούμενων θα ήταν πιθανόν να προβούν σε αρνητική συμπεριφορά ως προς κείμενη νομοθεσία. Το σημαντικότερο στοιχείο για την αποτελεσματικότητα ενός ελέγχου είναι ότι κάθε έλεγχος που γίνεται στο τέλος έχει μια αρκετά ακριβή εκτίμηση της ορθής φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου.

Ένας σημαντικός κίνδυνος είναι ότι πολλοί φορολογούμενοι θα αποκρύψουν μέρος των εισοδημάτων τους για να έχουν μειωμένο φορολογητέο εισόδημα. Αυτό κυρίως συμβαίνει σε αυτούς τους φορολογούμενους όπου λόγω του αντικειμένου των εισοδημάτων τους υπάρχει η δυνατότητα απόκρυψης των εισοδημάτων αυτών. Επίσης υπάρχει και ο κίνδυνος κάποιοι φορολογούμενοι να αυξήσουν να εξοδά τους έτσι ώστε να μειωθεί η φορολογική τους υποχρέωση. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου μπορεί να προκύψουν επιπλοκές λόγω της κακής ποιότητας των βιβλίων και στοιχείων του φορολογούμενου. Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν οι ελεγκτές πρέπει να χρησιμοποιήσουν κατάλληλα εργαλεία ελέγχου για την έμμεση μέτρηση του φορολογητέου εισοδήματος και να υπολογιστεί ορθά η φορολογική υποχρέωση του εκάστοτε φορολογούμενου.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου είναι αναγνωρισμένες διεθνώς, διότι μέσα από αυτές υπολογίζεται η φορολογική υποχρέωση του φορολογούμενου με βάση το ποσό των

---

²⁷ Edmund Biber, «Revenue Administration: Taxpayer Audit-Use of Indirect Methods», International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department, April 2010

αδήλωτων εισοδημάτων. Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου χρησιμοποιούνται σε έναν έλεγχο σε περίπτωση που κρίνει ο ελεγκτής ότι τα εισοδήματα του φορολογούμενου δεν είναι τα πραγματικά και ότι τα βιβλία και στοιχεία δεν αντικατοπτρίζουν με ακρίβεια το συνολικό εισόδημα ή έχει υποψίες ότι υπάρχει αδήλωτο εισόδημα ώστε να υπολογιστεί ορθά η φορολογική υποχρέωση του φορολογούμενου.

Σε περίπτωση όμως που ο ελεγκτής είναι ικανοποιημένος από την ειλικρίνεια των βιβλίων και στοιχείων του φορολογούμενου τότε δεν χρειάζεται να προβεί στον έλεγχο με βάση των τεχνικών έμμεσου ελέγχου. Σε αντίθετη περίπτωση όμως όταν ένας ελεγκτής αμφιβάλλει για την ορθότητα των βιβλίων και στοιχείων και έχει την πεποίθηση ότι υπάρχει αδήλωτο εισόδημα, τότε μπορεί να χρησιμοποιήσει τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου για να διενεργήσει σωστά και με ασφάλεια τον έλεγχο.

Στις περισσότερες χώρες, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν σε έναν έλεγχο, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες που έχουν οι ελεγκτές για την διαχείριση των σχετικών φορολογικών νόμων και την αξιολόγηση και την είσπραξη των οφειλόμενων φόρων βάση της φορολογικής νομοθεσίας. Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου δεν είναι ρητά ενταγμένες στην φορολογική νομοθεσία, όμως στις φορολογικές αρχές που θα διενεργήσουν τον έλεγχο έχει δοθεί η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν οι κατάλληλες τεχνικές ελέγχου ώστε να εξακριβωθεί η φορολογική υποχρέωση. Σε πολλές χώρες μάλιστα έχει θεσπιστεί από τα δικαστήρια η χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου ως ένας δίκαιος τρόπος ελέγχου του φορολογούμενου για να εξακριβωθεί η ορθότητα της φορολογικής υποχρέωσης.

Διεθνώς έχουν δημιουργηθεί ορισμένες προϋποθέσεις για την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Τα δικαστήρια διεθνώς υποστηρίζουν ότι οι φορολογικές διοικήσεις μπορούν να χρησιμοποιήσουν όποια μέθοδο χρειαστεί για να υλοποιήσουν τον έλεγχο, όχι όμως με αυθαίρετη χρήση των τεχνικών αυτών, αλλά μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια έμμεση τεχνική ελέγχου για να καταλήξουν στον συμπέρασμα του ελέγχου της ορθότητας των βιβλίων και στοιχείων, θα πρέπει αρχικά να γίνει έλεγχος με βάση όλων των στοιχείων που έχουν στη διάθεση τους από τον φορολογούμενο θα πρέπει να έρθουν σε διασταύρωση για τον αν είναι τα στοιχεία αυτά σωστά και αξιόπιστα, οι υπολογισμοί που έγιναν από τους ελεγκτές είναι σωστοί και ότι αποδείχτηκε ότι ο φορολογούμενος έχει κάνει λάθος, δεν απαιτείται

να μην υπολογίσουν κάθε φορολογητέα πηγή για το αδήλωτο εισόδημα του φορολογούμενου και για την εξακρίβωση των στοιχείων δύναται η δυνατότητα να βασιστούν σε αρχεία τρίτων για να γίνει η εξακρίβωση και αναμόρφωση του φορολογητέου εισοδήματος²⁸.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου χρησιμοποιούνται κυρίως στον έλεγχο των φυσικών προσώπων με βάση τον πλούτο που κατέχουν και τις ιδιωτικές δαπάνης, όμως μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στον έλεγχο επιχειρήσεων όπου κατέχονται από δύο ή τρία άτομα.

Συνήθως για να χρησιμοποιήσει ένας ελεγκτής τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου θα πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένος λόγος και επιτακτική ανάγκη χρήσης αυτών. Σε έλεγχο που διενεργηθεί σε κάποιο φυσικό πρόσωπο οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου θα χρησιμοποιηθούν για να προσδιοριστεί με ακρίβεια και ορθότητα το πραγματικό φορολογητέο εισόδημα, στις περιπτώσεις που:

- Υπάρχει αδικαιολόγητος πλουτισμός (αδικαιολόγητη απόκτηση περιουσιακών στοιχείων)
- Πραγματοποίηση αδικαιολόγητων δαπανών είτε ατομικά είτε οικογενειακά
- Υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι το πραγματικό εισόδημα είναι μεγαλύτερο από το δηλωθέν
- Δεν επιδεικνύονται ή δεν τηρούνται τα βιβλία και στοιχεία
- Υπάρχουν δηλωθέντα εισοδήματα κοντά στο αφορολόγητο όριο καθώς και ζημιολόγων αποτελεσμάτων των φυσικών προσώπων – μελών εταιριών.

Στις υποθέσεις αυτές συμπεριλαμβάνονται και οι περιπτώσεις που εισοδήματα του φορολογούμενου ή της συζύγου δεν έχουν ελεγχθεί.

Η Γενική Γραμματεία Εσόδων εφαρμόζει μια μεθοδολογία διεθνώς αποδεκτή όπου αξιοποιεί, κάθε πληροφορία και δεδομένο για τα έσοδα κάθε πηγής και τις δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί κάθε φύσης, όπου έχει στην κατοχή ή που αποκτά από τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών ή από τρίτες πηγές, ώστε να γίνει έλεγχος στον φορολογούμενο και την οικογένειά του με σκοπό την εύρεση της φορολογητέας ύλης, καθώς μπορεί να γίνει έλεγχος και για παλαιότερα έτη. Συνεπώς για να

---

²⁸ Edmund Biber, «Revenue Administration: Taxpayer Audit-Use of Indirect Methods», International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department, April 2010

πραγματοποιηθεί ορθά και εξονυχιστικά ο έλεγχος μπορούν να αποκτηθούν απαραίτητες πληροφορίες από τις τράπεζες, δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν, κινητή και ακίνητη περιουσία²⁹.

Με τη χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου μπορεί να εκτιμηθεί ο κίνδυνος της ακρίβειας των ισχυρισμών των φορολογούμενων.

4.3 Αντικείμενο Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Το αντικείμενο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου είναι η εξεύρεση της μη δηλωθείσας φορολογικής ύλης μέσω μιας συγκεκριμένης μεθοδολογίας διεθνώς αναγνωρισμένη και αποδεκτή, με την οποία ο ελεγκτής θα αξιοποιήσει όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που έχει στην κατοχή του για τα έσοδα και τις δαπάνες του φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων μελών για την εξεύρεση του πραγματικού φορολογητέου εισοδήματος³⁰.

4.4 Κατηγορίες Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Σε όλο τον κόσμο οι φορολογικές αρχές καθορίζουν το φορολογητέο εισόδημα με διαφορετικό τρόπο. Έτσι λοιπόν στην Ελλάδα σύμφωνα με τον Ν. 2238/94, κατά την διενέργεια ενός φορολογικού ελέγχου μπορεί να χρησιμοποιηθεί μία ή και περισσότερες έμμεσες τεχνικές ελέγχου όπως:

- **Η αρχή των αναλογιών**, όπου βασίζεται στην χρήση ποσοστών και δεικτών για την αναμόρφωση του εισοδήματος, οι οποίοι θεωρούνται χαρακτηριστικοί για την επιχείρηση όπου μέσα από αυτούς εξετάζεται ο πραγματικός προσδιορισμός της φορολογικής υποχρέωσης, αναλύοντας τις πωλήσεις ή και το κόστος πωληθέντων του εκάστοτε φορολογούμενου.

---

²⁹ Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10-5-2013, «Εφαρμογή έμμεσων Τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων», Αθήνα, Μάιος 2013

³⁰

- **Η ανάλυση ρευστότητας του φορολογούμενου**, όπου συγκρίνει τις ταμειακές χρηματοροές του φορολογούμενου σε σχέση με τις δαπάνες που έχει πραγματοποιήσει με τα αντίστοιχα παραστατικά και αποδείξεις για μια συγκεκριμένη περίοδο, βασισμένη στην θεωρία ότι η υπέρβαση των δαπανών σε σχέση με το δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου αποτελεί το μη δηλωθέν εισόδημα.
- **Της καθαρής θέσης του φορολογούμενου**, βασίζεται στο γεγονός της αύξησης της καθαρής θέσης του φορολογούμενου κατά τη διάρκεια ενός φορολογικού έτους, οι οποίες είναι προσαρμοσμένες με το αφορολόγητο εισόδημα και τις μη εκπιπόμενες δαπάνες, πρέπει να προκύψουν από το φορολογητέο εισόδημα, απαιτώντας μια πλήρη αναπροσαρμογή των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου.
- **Της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών**, όπου με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να προσδιορίσουμε τα ακαθάριστα έσοδα βασιζόμενοι στις τιμές και τα κέρδη με τον γνωστό ή επαληθεύσιμο όγκο των συναλλαγών που πραγματοποιούνται από τον φορολογούμενο, εφόσον ο αριθμός των συναλλαγών που πραγματοποιείται από τον φορολογούμενο μπορεί να εξακριβωθεί από τα βιβλία και στοιχεία του, τα οποία είναι διαθέσιμα ως προς την εξέταση του κόστους πωληθέντων και των δαπανών.
- **Του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά**, με αυτήν την μέθοδο γίνεται έλεγχος στις κινήσεις των ατομικών τραπεζικών λογαριασμών του φορολογούμενου, αλλά και στις δαπάνες μέσω μετρητών με τον προσδιορισμό των πραγματικών προσωπικών εξόδων διαβίωσης³¹.

Με τις μεθόδους που προαναφέρθηκαν μπορούμε σε έναν έλεγχο να προσδιορίσουμε το φορολογητέο εισόδημα, τα ακαθάριστα έσοδα, οι εκροές και τα φορολογητέα κέρδη των επιτηδευματιών, βασιζόμενοι στις παραδεκτές αρχές και τεχνικών της ελεγκτικής³². Με βάση αυτά τα αποτελέσματα μπορεί ο έλεγχος να οδηγήσει σε ακριβή προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων.

Ιδιαίτερα σημαντικό για έναν έλεγχο είναι να γίνει χρήση μιας έμμεσης τεχνικής ελέγχου για να γίνει ποιοτικός φορολογικός έλεγχος για τις φορολογικές υποχρεώσεις

³¹ Charles P. Retting, «Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income», Journal of Tax Practice & Procedure, February-March 2014

³² Ν.2238/1994, «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος», ΦΕΚ Α'151/16-09-1994

και η επιλογή της εκάστοτε μεθόδου εξαρτάται σε κάθε περίπτωση ξεχωριστά από την κάθε περίπτωση. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί η διαθεσιμότητα των βιβλίων και στοιχείων για την επιλογή της μεθόδου που θα χρησιμοποιηθεί. Σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιείται η μέθοδος των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά, όμως αυτό πολλές φορές δεν είναι αποτελεσματικό. Αυτό συμβαίνει για τον λόγο ότι ο φορολογούμενος μπορεί πολύ εύκολα να αποκρύψει δαπάνες που έγιναν με χρήση μετρητών και να αποκρύψει τα στοιχεία αυτά από την φορολογική διοίκηση. Όμως αυτές οι αδυναμίες μπορούν να αντιμετωπιστούν με την χρήση άλλων μεθόδων όπως αυτή της αρχής των αναλογιών της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών, όπου βασίζεται στις επιχειρηματικές δραστηριότητες του φορολογούμενου³³.

Σημαντικό ρόλο για την επιλογή της μεθόδου που θα χρησιμοποιηθεί για τον έλεγχο είναι οι τραπεζικές πρακτικές του φορολογούμενου, η σταθερότητα των περιουσιακών στοιχείων του αλλά και των υποχρεώσεών του, η σταθερότητα της καθαρής του θέσης μέσα σε μια ελεγχόμενη περίοδο, η διαθεσιμότητα και η ορθότητα των βιβλίων και στοιχείων του, η υπέρβαση των δαπανών του βάση των εσόδων, κ.α.

Τα τελευταία χρόνια έχουν παρθεί σημαντικές αποφάσεις για την χρήση των μεθόδων στον φορολογικό έλεγχο που διενεργείται σε φυσικά πρόσωπα, είτε αυτά είναι συνταξιούχοι, είτε μισθωτοί, είτε πρόσωπα υπόχρεα απεικόνισης συναλλαγών, όπως επιχειρηματίες με ατομικές επιχειρήσεις και ελεύθεροι επαγγελματίες. Σύμφωνα με αυτές τις αποφάσεις, ο εκάστοτε έλεγχος φυσικών προσώπων θα βασίζεται στις εξής μεθόδους:

- ✓ Της ανάλυσης της ρευστότητας
- ✓ Της καθαρής θέσης του φορολογούμενου
- ✓ Των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά

Σε κάθε έλεγχο που πρόκειται να διενεργηθεί ανακοινώνεται εγγράφως από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. ή του Ελεγκτικού Κέντρου από κοινού με τον υποδιευθυντή και τον προϊστάμενο του τμήματος ελέγχου, για το ποια μέθοδος θα χρησιμοποιηθεί, μετά από την εισήγηση που θα προσκομίσει ο υπάλληλος που θα διενεργήσει τον

---

³³Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), «Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods», Prepared by Forum on Tax Administration's Compliance Sub-group, October 2006

έλεγχου, αξιολογώντας όλα τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η ελεγκτική υπηρεσία. Φυσικά όμως αυτές οι μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε³⁴.

4.5 Διαδικασία Ελέγχου

Η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου των φυσικών προσώπων δεν σημειώνει σημαντικές διαφορές από την διαδικασία ελέγχου που πραγματοποιείται σε οποιονδήποτε άλλο φορολογικό έλεγχο.

Ενδεικτικά η διαδικασία σε αυτές τις περιπτώσεις πραγματοποιείται ως εξής:

- Ο προϊστάμενος της αρμόδιας ελεγκτικής υπηρεσίας υποχρεούται να εκδώσει εγγράφως την εντολή ελέγχου στον φορολογούμενο
- Συγκέντρωση όλων των απαραίτητων στοιχείων και των φορολογικών δηλώσεων για τον φορολογούμενο, όπως στοιχεία που προέρχονται από την αρμόδια Δ.Ο.Υ., από την Γ.Γ.Π.Σ., το Σ.Δ.Ο.Ε., το σύστημα VIES, το σύστημα ΕΡΓΑΝΗ και από οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία που μπορεί να αποκτηθούν τα κατάλληλα στοιχεία για να διενεργηθεί ο έλεγχος.
- Εξακρίβωση της ορθότητας τήρησης των βιβλίων και στοιχείων. Η συγκέντρωση των παραπάνω στοιχείων και φυσικά η ελεγκτική διαδικασία τη επαλήθευσης των βιβλίων και στοιχείων διαφοροποιούνται αναλόγως την περίπτωση, αν δηλαδή ο φορολογούμενος είναι υποκείμενος ή μη στις διατάξεις του Κ.Φ.Α.Σ.
- Σε περίπτωση που συντρέχουν περιπτώσεις που προβλέπει η νομοθεσία θα πρέπει να γίνει χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Ο ελεγκτής που διενεργεί τον έλεγχο μπορεί να κάνει χρήση των έμμεσων τεχνικών όταν στην εντολή ελέγχου αναγράφεται: το άρθρο 67B του ν. [2234/94 για όλες τις

---

³⁴ ΠΟΛ.1094/7-4-2014, «Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1050/17-2-2014 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 474 τ. Β/25-2-2014 περί καθορισμού του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 Ν. 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογούμενων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού», ΦΕΚ Β' 961/16-04-2014

εντολές που έχουν εκδοθεί μέχρι και 31/12/2013 και το άρθρο 27 του ν. 4174/2013 για τις εντολές που έχουν εκδοθεί από 01/01/2014 και μετά.

- Με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου, εκδίδεται το ειδικό σημείωμα των έμμεσων τεχνικών ελέγχου με τις διαφορές που προκύπτουν και με τη βάση ελέγχου προσδιοριστέο εισόδημα, το οποίο ανακοινώνεται στον φορολογούμενο ή στον νόμιμο εκπρόσωπό του. Ο φορολογούμενος από τη μεριά του μέσα σε διάστημα πέντε ημερών, έχει το δικαίωμα να υποβάλει ένσταση για το αποτέλεσμα που του ανακοινώνεται, προσκομίζοντας τα απαραίτητα δικαιολογητικά και αποδείξεις για να δικαιολογήσει τις προκύπτουσες διαφορές εισοδήματος και τα έσοδα τα οποία απέκτησε και δεν δηλώθηκαν σε κάθε ελεγχόμενη χρήση.
- Εκδίδονται τα φύλλα εργασίας για τον έλεγχο του φορολογητέου εισοδήματος. Το πόσο της διαφοράς που θα προκύψει μεταξύ του δηλωθέν εισοδήματος και του φορολογητέου εισοδήματος που προέκυψε από τον έλεγχο, θα προστεθεί και θα επιβαρύνει το οικονομικό έτος για το οποίο αφορά και τις πηγές τις οποίες αφορά, εφόσον αυτό τεκμηριώνεται. Στις περιπτώσεις ελέγχου φορολογούμενων που υπάγονται στις φορολογικές διατάξεις του ΚΦΑΣ, τα ακαθάριστα εισοδήματά τους προσδιορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΦΕ και συνυπολογίζονται στον προσδιορισμό των τελών, φόρων και εισφορών στις λοιπές φορολογίες.
- Διενεργείται έλεγχος ΦΠΑ και λοιπόν φορολογικών αντικειμένων. Για τον υπολογισμό των λοιπόν φορολογικών υποχρεώσεων χρησιμοποιούνται τα ακαθάριστα έσοδα και το συνολικό καθαρό εισόδημα το οποίο προσδιορίζεται με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.
- Για τον καταλογισμό των φορολογικών υποχρεώσεων που προκύπτουν μετά από ελέγχους που διενεργούνται με τη χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και των γενικών φορολογικών διατάξεων, συντάσσονται εκθέσεις ελέγχου και εκδίδονται φύλλα εργασίας. Σε κάποιες περιπτώσεις επιτρέπεται η έκδοση συμπληρωματικών φύλλων εργασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΦΑΣ³⁵.

---

³⁵ Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10-5-2013, «Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων», Αθήνα, Μάιος 2013

4.6 Προσδιορισμός της Φορολογητέας Ύλης

Το καθαρό φορολογητέο εισόδημα, είναι το δηλωθέν εισόδημα από τον φορολογούμενο προσαυξανόμενο με τη διαφορά εισοδήματος που προκύπτει μετά από έλεγχο που διενεργείται με τη χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, για κάθε οικονομική περίοδο.

Εφόσον μια ελεγχόμενη περίοδος, περιλαμβάνει πάνω από ένα οικονομικό έτος, το φορολογητέο εισόδημα κατανέμεται ισομερώς μεταξύ αυτών των οικονομικών ετών.

Συνοπτικά ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης γίνεται ως εξής:

- Ανά διαχειριστική περίοδο γίνεται προσδιορισμός του καθαρού φορολογητέου εισοδήματος από κάθε πηγή ή κατηγορία εισοδήματος, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις, όπως αυτές ισχύουν σε κάθε διαχειριστική περίοδο για κάθε φορολογούμενο.
- Σύμφωνα με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου που προβλέπονται σύμφωνα με την νομοθεσία, γίνεται ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος από κάθε πηγή και κατηγορία εισοδήματος.
- Μετά το υπολογισμό των δύο προσδιορισμών ανά οικονομική περίοδο, λαμβάνεται το μεγαλύτερο ποσό ως φορολογητέο εισόδημα.

Ακόμα κι αν ο υπολογισμός του φορολογητέου εισοδήματος σε μια οικονομική χρήση γίνεται τεκμαρτά, με τον ίδιο τρόπο θα προσδιορίζεται και το τελικό φορολογητέο εισόδημα.

Σε περιπτώσεις που διενεργείται έλεγχος με βάση τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου σε συζύγους, τότε η διαφορά του φορολογητέου εισοδήματος καταμερίζεται ισόποσα ή καταμερίζεται σύμφωνα με τα εισοδήματα του καθενός εφόσον αυτά προέρχονται από επιχειρηματική δραστηριότητα. Η κατανομή αυτή γίνεται στην φορολογική περίοδο που αφορά και τις πηγές εισοδήματος που κατάγονται.

Στις περιπτώσεις που ο ένας σύζυγος έχει εισοδήματα από επιχειρηματική δραστηριότητα και ο άλλος από μισθωτή εργασία ή συντάξεις, τότε η διαφορά που θα

προκύψει από τον έλεγχο για την φορολογητέα ύλη θα επιβαρύνει τον σύζυγο που τα εισοδήματά του προέρχονται από επιχειρηματική δραστηριότητα, εκτός και αν στον έλεγχο προσδιοριστεί διαφορετικά.

Το συνολικό καθαρό εισόδημα όπως αυτό προσδιορίζεται από τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό και των λοιπών φορολογικών υποχρεώσεων³⁶.

4.7 Τεχνική Ανάλυση Ρευστότητας Φορολογούμενων

Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου, προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα αναλύοντας τα έσοδα (φορολογητέα και μη), τις αγορές και τις δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί από τον φορολογούμενο οι επαγγελματικές, οι ατομικές αλλά και οι οικογενειακές, με τις αυξήσεις και τις μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων αλλά και των υποχρεώσεων επιχειρηματικών, ατομικών και οικογενειακών του ελεγχόμενου φορολογούμενου.

Με την χρήση αυτής της μεθόδου δημιουργούνται δύο βασικές στήλες, «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και «Αναλώσεις Κεφαλαίων /Εσόδων». Στην πρώτη περιλαμβάνονται τα κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί από τον φορολογούμενο για την ελεγχόμενη περίοδο, των οποίων υποδεικνύεται η νομιμότητα και η πραγματοποίησή των συναλλαγών, ενώ στην δεύτερη αποδεικνύονται όλες οι χρηματικές αναλώσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί στην ελεγχόμενη περίοδο.

---

³⁶ ΠΟΛ. 1050/17-2-2014, «Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογή των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογούμενων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού», ΦΕΚ Β' 478/26-02-2014

Πίνακας 3.1: Απεικόνιση τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
I. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	II. ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ
Τα κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί στη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών.	Όλες οι πραγματοποιηθείσες αναλώσεις κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου.
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΕΣΟΔΩΝ/ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΕΣΟΔΩΝ/ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

III. ΥΠΟΛΟΙΠΟ
ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ
ΜΗ ΔΗΛΩΘΕΙΣΑ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΥΛΗ

Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει συνοπτικά την μέθοδο της ρευστότητας του φορολογούμενου, όπου φαίνεται η διαφορά ανάμεσα στις δύο στήλες των «Πηγών Κεφαλαίων/Εσόδων» και των «Αναλώσεων Κεφαλαίων/Εσόδων», η οποία θεωρείται ως η μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν μπορεί να αιτιολογηθεί επαρκώς από τον φορολογούμενο, υπόκειται σε φορολόγηση. Συνήθως οι φορολογούμενοι προσπαθούν να αιτιολογήσουν αυτήν την διαφορά, με τον ισχυρισμό ότι η αδικαιολόγητη αυτή διαφορά προκαλείται από την χρήση αφορολόγητων κεφαλαίων τα οποία έχουν σωρευτεί από προηγούμενες οικονομικές χρήσεις. Σε κάθε περίπτωση διαφοράς, θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και θα πρέπει να αιτιολογηθεί από τον φορολογούμενο για να μην φορολογηθεί.

Σε αντίθετη περίπτωση που ο φορολογούμενος έχει σωστά δηλωμένα τα εισοδήματά του και ο ελεγκτής έχει αναμορφώσει τα οικονομικά δεδομένα του ελεγχόμενου φορολογούμενου με την χρήση της τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας, οι

πηγές που προέρχονται τα κεφάλαια του φορολογούμενου θα πρέπει να είναι ίσες ή και μικρότερες με τις χρήσεις αυτών.

4.8 Τεχνική Καθαρής Θέσης Φορολογούμενου

Μια από τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου είναι αυτή της καθαρής θέσης και μέσω αυτής ο ελεγκτής προσδιορίζει την φορολογητέα ύλη του φυσικού προσώπου, λαμβάνοντας υπόψη κάθε περιουσιακό στοιχείο (προσωπικά, οικογενειακά, επαγγελματικά), αλλά και τα διαθέσιμα κεφάλαια, τις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις, τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες μέχρι και τα εισοδήματα από τις λοιπές πηγές.

Η λογική αυτής της μεθόδου είναι ότι ο κάθε φορολογούμενος μέσα σε ένα οικονομικό έτος επενδύει τον συσσωρευμένο πλούτο του, σε περιουσιακά στοιχεία ή γενικώς ξοδεύει αυτά τα χρηματικά διαθέσιμα. Αυτή η αύξηση όμως της καθαρής θέσης του, θα πρέπει να αιτιολογείται μέσω των εισοδημάτων που αποκτά και έχει φορολογηθεί. Με λίγα λόγια η μέθοδος αυτή ελέγχει αν ο φορολογούμενος με την μεταβολή των κεφαλαίων που έχει αποκτήσει αν έχει αυξήσει τα περιουσιακά του στοιχεία, αν έχει μειώσει τις υποχρεώσεις που έχει ή έχει δαπανήσει τα κεφάλαια αυτά τα οποία δεν αναφέρονται ως φορολογητέο εισόδημα.

Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται για να αποκαλυφθούν οι φορολογούμενοι οι οποίοι το κύριο εισόδημά τους προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα και προσπαθούν να αποκρύψουν από την φορολογική τους δήλωση. Συνεπώς οι ελεγκτές χρησιμοποιούν πάντοτε αυτήν την μέθοδο όταν παρατηρείται σε κάποιον φορολογούμενο αδικαιολόγητη αύξηση των περιουσιακών στοιχείων και των κεφαλαίων του και ο έλεγχος δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικός με την χρήση άλλων μεθόδων. Συνεπώς ο μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται όταν:

- Ο έλεγχος αφορά δύο ή και περισσότερες οικονομικές χρήσεις
- Παρατηρείται αδικαιολόγητη αύξηση περιουσιακών στοιχείων και κεφαλαίων κατά τη διάρκεια αυτών των οικονομικών χρήσεων
- Ο επαγγελματίας δεν τηρεί βιβλία και στοιχεία όπως ορίζεται από τον νόμο

- Τα βιβλία και στοιχεία που τηρεί δεν είναι ορθώς τηρούμενα ή δεν είναι διαθέσιμα προς έλεγχο
- Τα βιβλία και στοιχεία παρακρατούνται από τον φορολογούμενο³⁷.

Η καθαρή θέση του φορολογούμενου καθορίζεται πάντα στην αρχή και στο τέλος του οικονομικού έτους. Έτσι σχηματίζεται ο Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού όπου σε αυτόν τον πίνακα εντάσσουμε τα στοιχεία από κάθε φορολογικό έτος με πρώτο το αμέσως προηγούμενο από το πρώτο που υπολογίζεται στον έλεγχο. Στον πίνακα υπάρχουν δύο μέρη:

- Το ενεργητικό στο οποίο εντάσσονται όλα τα περιουσιακά στοιχεία του φορολογούμενου αλλά και του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών, καθώς και όλες οι καταθέσεις σε ιδρύματα κατά την λήξη κάθε διαχειριστικής περιόδου, όπως για παράδειγμα η ακίνητη και κινητή περιουσία, οι απαιτήσεις και τα διαθέσιμα κεφάλαια που έχει στην κατοχή του ο φορολογούμενος με βάση το πραγματικό κόστος κτήσης, όποιος μπορεί να προκύψει μετά από έλεγχο βασισμένο σε διαθέσιμα στοιχεία.
- Το παθητικό είναι το δεύτερο μέρος στο οποίο περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις του φορολογούμενου μαζί με του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών του, για παράδειγμα ο δανεισμών ξένων κεφαλαίων από χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τα γραμμάτια, οι αποσβέσεις και οι διάφοροι πιστωτές.

---

³⁷ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), «Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods», Prepared by Forum on Tax Administration's Compliance Sub-group, October 2006

Πίνακας 3.2.1: Προσδιορισμός καθαρής θέσης φορολογούμενου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ – Περιουσιακά Στοιχεία Φορολογούμενου (Ατομικά, Οικογενειακά, Επαγγελματικά), όπως: <ul style="list-style-type: none">
• Ακίνητη/Κινητή Περιουσία
• Διαθέσιμα Κεφάλαια
• Απαιτήσεις
Σύνολο Ενεργητικού
ΠΑΘΗΤΙΚΟ – Υποχρεώσεις (Ατομικές, Οικογενειακές, Επαγγελματικές) Περιλαμβάνονται οι αντίστοιχες υποχρεώσεις
Σύνολο Υποχρεώσεων
ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Η καθαρή θέση του φορολογούμενου είναι η διαφορά του Ενεργητικού και του Παθητικού για κάθε φορολογική περίοδο ξεχωριστά. Μπορεί να υπάρξει αναπροσαρμογή της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, όταν έρχονται στην κατοχή του περιουσιακά στοιχεία χωρίς χρηματική ανταλλαγή και τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να είναι από αίτια θανάτου, δωρεάς, γονική παροχής, κέρδη από τυχερά παιχνίδια, κ.α., και τις περιπτώσεις εκποίησης αυτών, με τις μη εκπιπτόμενες δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί από τον φορολογούμενο αλλά και από την σύζυγό του και τα προστατευόμενα μέλη του, τα αφορολόγητα έσοδα από διάφορες πηγές, έσοδα που αποκτώνται από μη φορολογητέες πηγές ή φορολογητέες με ειδικό τρόπο και όλα αυτά συγκρίνονται με τα εισοδήματα τα οποία έχουν δηλωθεί από τον φορολογούμενο³⁸.

³⁸ ΠΟΛ.1270/24-12-2013. «Μεθοδολογία Έμμεσων τεχνικών Ελέγχου»

Πίνακας 3.2.2: Απεικόνιση τεχνικής καθαρής θέσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	
	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΛΗΞΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
μείον	ΚΑΘΑΡΗ ΕΝΑΡΞΗ ΛΗΞΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
	ΑΥΞΗΣΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ
μείον	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ ΜΕ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΕΥ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ
	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ
Συν	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΠΡΟΣΑΥΞΑΝΕΤΑΙ ΜΕ:
	ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΚΛΠ.
μείον	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΜΕ: ΛΟΙΠΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ
	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΟ ΒΑΣΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Συνεπώς μετά από τον έλεγχο που θα διενεργηθεί με την χρήση αυτής της μεθόδου το εισόδημα που θα προκύψει θα συγκριθεί με τον δηλωθέν εισόδημα και η διαφορά που θα προκύψει θα φορολογηθεί, εφόσον δεν αιτιολογείται από τον φορολογούμενο επαρκώς³⁹.

³⁹ Σοφία Ντάσιου, «Τεχνικές Ελέγχου με τη Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Ύλης Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων, 2014

4.9 Τεχνική Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά

Με την τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, μπορούμε να παρακολουθήσουμε την κίνηση των τραπεζικών λογαριασμών με καταθέσεις σε τράπεζες και τις συναλλαγές με μετρητά του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών του ώστε να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη. Η τεχνική αυτή υπολογίζει το φορολογητέο εισόδημα βασιζόμενη στην λογική ότι ο κάθε φορολογούμενος τα χρήματα που θα αποκτήσει είτε θα τα ξοδέψει είτε θα τα εκταμιεύσει.

Η επιλογή αυτής της τεχνικής δεν γίνεται αυτόματα για να υπολογιστεί το φορολογητέο εισόδημα. Αυτή η τεχνική επιλέγεται όταν τα βιβλία και στοιχεία του φορολογούμενου κριθούν αναξιόπιστα ή δεν είναι στην διάθεση των ελεγκτών ή είναι ελλιπή, όταν ο φορολογούμενος σε τακτά χρονικά διαστήματα κάνει καταθέσεις χρημάτων οι οποίες φαίνεται να προέρχονται από επιχειρηματική δραστηριότητα, όταν ο φορολογούμενος συνηθίζει να πληρώνει τις υποχρεώσεις του με την χρήση επιταγών και όταν ο φορολογούμενος για τον καθορισμό του φορολογητέου εισοδήματος κάνει χρήση προηγουμένως του τραπεζικού λογαριασμού.

Με τις τραπεζικές συναλλαγές ο ελεγκτής μπορεί να έχει με σαφήνεια μια οικονομική εικόνα για τις δραστηριότητες του φορολογούμενου βλέποντας αναλυτικά κάθε κίνηση του για το μέγεθος και το εύρος των οικονομικών δραστηριοτήτων του⁴⁰.

Με την μέθοδο αυτή έχουμε πλήρη εικόνα για τις τραπεζικές καταθέσεις, πλήρη εικόνα των διαθεσίμων, των δαπανών και τις αγορές που έγιναν με την χρήση μετρητών τόσο στην επιχειρηματική δραστηριότητα όσο και για προσωπικά έξοδα καθ' όλη τη διάρκεια του οικονομικού έτους που αφορά ο έλεγχος και συγκρίνονται με τα δηλωθέντα εισοδήματα. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στη

---

⁴⁰ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), «Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods», Prepared by Forum on Tax Administration's Compliance Sub-group, October 2006

συμφωνία ότι οι καταθέσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς, μετά από την διαδικασία την προσαρμογής αυτών για τα αφορολόγητα έσοδα, αποτελούν αποδεικτικό στοιχείο των φορολογητέων στοιχείων και των δαπανών⁴¹.

Παρατηρούμε δύο βασικά χαρακτηριστικά:

- Όταν υπάρχουν χρηματικά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς, αυτό αποτελεί γεγονός έρευνας για φορολογητέα εισοδήματα
- Όλες οι δαπάνες που έχει δηλώσει ο φορολογούμενος στην φορολογική του δήλωση, αν όντως έχουν πραγματοποιηθεί. Αυτές οι δαπάνες που διαπιστώνουμε μέσω τραπεζικών καταθέσεων είναι μόνο οι δαπάνες που έγιναν μέσω πιστωτικής κάρτας, επιταγής ή μετρητών. Σε περίπτωση που οι δαπάνες εξοφλήθηκαν με την χρήση μετρητών, τότε η πηγή που προέρχονται αυτές οι δαπάνες θα πρέπει να είναι υποκείμενη σε φόρο, εκτός αν δεν υπόκειται σε φόρο αιτιολογημένα. Σε περίπτωση που η πηγή δεν υπόκειται σε φόρο, η απόδειξη μιας τέτοιας πηγής για τα μετρητά αυτά που δαπανήθηκαν υποχρεωτικά επιβαρύνει τον φορολογούμενο.

Με αυτήν την τεχνική λοιπόν μπορούμε να προσδιορίσουμε το ύψος των συνολικών τραπεζικών καταθέσεων της ελεγχόμενης οικονομικής περιόδου, στις περιπτώσεις πάντα που υπάρχει ο τραπεζικός λογαριασμός, περιλαμβάνοντας πιστωτικές κινήσεις σε λογαριασμούς που αφορούν καθαρές καταθέσεις και έμμεσες καταθέσεις. Από τα κεφάλαια των καταθέσεων αφαιρούνται τα κεφάλαια τα οποία δεν υπόκεινται σε φορολογία, όπως είναι οι εκταμιεύσεις δανείων, συμψηφιστικές κινήσεις και λοιπές πράξεις οι οποίες δεν είναι καθαρές καταθέσεις.

---

⁴¹ Charles P. Retting, «Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income», Journal of Tax Practice & Procedure, February-March 2014

Πίνακας 3.3: Απεικόνιση τεχνικής ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά⁴².

	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (ελεγχόμενης περιόδου)
μείον	<ul style="list-style-type: none"> • ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ • ΠΟΣΑ ΕΚΤΑΜΙΕΣΥΣΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ • ΣΥΜΨΗΦΙΣΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ • ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ Κ.ΛΠ. ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΚΑΘΑΡΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ
πλέον	<p>ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΜΕ <u>ΜΕΤΡΗΤΑ</u> ΓΙΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΑΓΟΡΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ Ή ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΥΛΩΝ Κ.ΛΠ. ΕΙΔΩΝ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ • ΑΓΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ • ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ • ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΧΡΕΩΝ • ΑΥΞΗΣΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ • ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΤΑΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΘΕΝΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

μείον	<ul style="list-style-type: none"> • ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (π.χ. δάνεια, δωρεές επιστροφές φόρων κ.λπ.) • ΑΥΞΗΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΟΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ • ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΝ (π.χ. πωλήσεις με πίστωση)
πλέον	<ul style="list-style-type: none"> • ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΟΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ • ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΝ (π.χ. πωλήσεις με πίστωση)
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

⁴² Σοφία Ντάσιου, «Τεχνικές Ελέγχου με τη Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Υλης Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων, 2014

Στο υπόλοιπο των κεφαλαίων που βρίσκονται σε τραπεζικούς λογαριασμούς προστίθενται όλες οι δαπάνες που πραγματοποίησε ο φορολογούμενος σε μετρητά για τις αγορές που πραγματοποίησε αλλά και όλες τις δαπάνες τις προσωπικές αλλά και οικογενειακές και τις επαγγελματικές και όλες τις υπόλοιπες συναλλαγές που έχει κάνει όπως οι αγορές εμπορευμάτων α και β υλών και όλων των αναγκαίων αγορών για την παραγωγική διαδικασία ώστε να συνεχιστεί η επαγγελματική δραστηριότητα, οι αγορές κάθε περιουσιακού στοιχείου, οι φόροι που έχουν καταβληθεί, αλλά και οι εισφορές και τα πρόστιμα τα οποία έχουν πληρωθεί και γενικότερα η μεταβολή που έχει γίνει στα διαθέσιμα του φορολογούμενου μέσα στην ελεγχόμενη περίοδο.

Όλα τα έσοδα τα οποία δεν κατατέθηκαν σε κάποιον τραπεζικό λογαριασμό και δεν είναι υποκείμενα φόρου, αφαιρούνται από το νέο καθαρό υπόλοιπο των τραπεζικών καταθέσεων. Στη συνέχεια το νέο υπόλοιπο πρόκειται να αναμορφωθεί με όλες τις αυξήσεις ή και μειώσεις των εισπρακτέων λογαριασμών αλλά και τις αυξήσεις και μειώσεις από τις προκαταβολές που έχουν εισπραχθεί από τον φορολογούμενο έναντι των εσόδων επόμενων ετών και στην συνέχεια το νέο υπόλοιπο συγκρίνεται με το δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου.

Σύμφωνα με την τεχνική που χρησιμοποιήθηκε δημιουργείται το νέο φορολογητέο εισόδημα. Συνεπώς η οποιαδήποτε διαφορά προκύπτει εντάσσεται στο φορολογητέο εισόδημα και φορολογείται κι αυτό, εκτός αν μπορεί να δικαιολογηθεί από τον φορολογούμενο διαφορετικά⁴³.

Ο λόγος ο οποίος μπορεί να προκύψει διαφορά στο φορολογητέο εισόδημα σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, μπορεί να προκύπτει είτε από απόκρυψη φορολογητέου εισοδήματος, είτε από ψευδή αύξηση των δαπανών, είτε από τον συνδυασμό αυτών των δύο.

---

⁴³ ΠΟΛ. 1270/24-12-2013, «Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου»

4.10 Αριθμητικό Παράδειγμα

Για την καλύτερη κατανόηση της χρήσης των τεχνικών που προαναφέρθηκαν, θα ήταν χρήσιμο να χρησιμοποιήσουμε την βοήθεια ενός παραδείγματος ενός ελέγχου εισοδήματος στο φορολογικό έτος 2017-2018:

Πίνακας 3.4.1: Αριθμητικά δεδομένα παραδείγματος

Επαγγελματίας με Β' κατηγορίας βιβλία και τα παρακάτω οικονομικά στοιχεία:				
ΧΡΗΣΕΙΣ	Έτος βάσης: χρήση 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΧΡΗΣΗ 2018	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Κόστος πάγιων περιουσιακών στοιχείων επιχείρησης στο τέλος κάθε χρήσης	70.000€	100.000€	115.000€	Ο ελεγχόμενος δεν έχει διενεργήσει αποσβέσεις για τα επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης
Κόστος εξοπλισμού της επιχείρησης στο τέλος κάθε χρήσης	5.000€	10.000€	10.000€	
Απογραφή έναρξης		40.000€	30.000€	
Αγορές χρήσης		70.000€	80.000€	
Απογραφή λήξης	40.000€	<u>30.000€</u>	<u>40.000€</u>	
Κόστος πωληθέντων		80.000€	70.000€	
Τα ακαθάριστα έσοδα αναλύονται ως εξής:	0	170.000€	130.000€	
Τοις μετρητοίς	0	120.000€	130.000€	
Επί πιστώσει		50.000€		
(η πληρωμή για την επί πιστώσει πώληση στη χρήση 2017 εισπράχθηκε τη χρήση 2018)				

Σύνολο επαγγελματικών δαπανών αναλύονται ως εξής:		40.000€	30.000€	
Τοις μετρητοίς:	0	20.000€	15.000€	
Επί πιστώσει	0	20.000€	15.000€	
(η επιχείρηση δεν προέβη σε καμία καταβολή των επί πιστώσει δαπανών κατά τη διάρκεια των ελεγχόμενων χρήσεων)				
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ		40.000€	30.000€	
Σύνολο αξίας Ακινήτων (προσωπικά /οικογενειακά)	100.000€	100.000€ (μέσα στην χρήση αγοράστηκε ακίνητο κόστους 50.000€ και πωλήθηκε μέσα στην ίδια χρήση αντί του ποσού 60.000€ - το ποσό κατατέθηκε σε τραπεζικό λογαριασμό)	100.000€	
Καταθέσεις 31/12	30.000€	220.000€	200.000€	
Μετρητά στο χέρι 31/12	3.000€	1.000€	2.000€	
Συνολικές Οικογενειακές δαπάνες (μετρητά) αναλύονται ως εξής:		28.090€	39.650€	

Ασφάλεια ζωής		1.000€	1.200€	
Ασφάλειες υγείας κ.λπ.		300€	650€	
Δίδακτρα σχολείου, λοιπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, φροντιστηρίων		3.600€	5.600€	
Επισκευές και συντήρηση ιδιοκτησίας		1.500€	3.000€	
Ιατρικά, Φαρμακευτικά προϊόντα, νοσοκομειακές δαπάνες		350€	2.600€	
Καταβολές μισθωμάτων		3.200€	5.600€	
Λοιπά έξοδα		2.240€	4.200€	
Συνταξιοδοτικές εισφορές, Εισφορές σε Ασφαλιστικά Ταμεία		3.800€	3.800€	
Τηλέφωνα και ταχυδρομικά τέλη		600€	700€	
Τραπεζικά έξοδα – Πιστωτικές κάρτες		7.000€	7.800€	
Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας		2.500€	2.500€	
Εισφορές		2.000€	2.000€	

1. Ανάλυση Ρευστότητας του Φορολογούμενου

Για την εφαρμογή της μεθόδου της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου είναι απαραίτητο να δημιουργήσουμε ένα ισοζύγιο αποτελούμενο από δύο στήλες, όπου στην μία θα υπάρχουν οι πηγές των κεφαλαίων του φορολογούμενου και στην άλλη στήλη θα υπάρχουν οι αναλώσεις αυτών των κεφαλαίων. Παρατηρούμε ότι στον παρακάτω πίνακα, μέσα στην ελεγχόμενη χρήση υπάρχει μια θετική διαφορά όπου αποτελεί την δηλωθείσα φορολογητέα ύλη που υπόκειται σε φορολόγηση, ενώ στη δεύτερη παρατηρούμε αρνητική διαφορά, που σημαίνει ότι ο φορολογούμενος έχει δηλώσει σωστά το φορολογητέο εισόδημά του στην φορολογική δήλωση, καθώς οι πηγές κεφαλαίου δεν υπερβαίνουν τις αναλώσεις του.

Πίνακας 3.4.2: Πίνακας εξόδων διαβίωσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΞΟΔΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ		
ΧΡΗΣΗ	1/1 - 31/12/2017	1/1- 31/12/2018
Ασφάλεια ζωής	1.000€	1.200€
Ασφάλειες υγείας	300€	650€
Δίδακτρα σχολείου, λοιπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, φροντιστηρίων	3.600€	5.600€
Επισκευές και συντήρηση ιδιοκτησίας	1.500€	3.000€
Ιατρικά, φαρμακευτικά προϊόντα, νοσοκομειακές δαπάνες	350€	2.600€
Καταβολές μισθωμάτων	3.200€	5.600€
Λοιπά έξοδα	2.240€	4.200€
Συνταξιοδοτικές εισφορές, Εισφορές σε Ταμεία ασφάλισης	3.800€	3.800€
Τηλέφωνα & ταχυδρομικά τέλη	600€	700€
Τραπεζικά έξοδα – πιστωτικές κάρτες	7.000€	7.800€
Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	2.500€	2.500€
Εισφορές	2.000€	2.000€

Πίνακας 3.4.3: Υπολογισμός ρευστότητας φορολογούμενου

ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ					
I. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1 – 31/12/2017	ΧΡΗΣΗ 1/1 – 31/12/2018	II. ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1 – 31/12/2017	ΧΡΗΣΗ 1/1 – 31/12/2018
1. Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	30.000€	220.000€	1. Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στη λήξη της ελεγχόμενης περιόδου (προσωπικοί, οικογενειακοί,	220.000€	200.000€

			επαγγελματικοί)		
2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (Ατομική επιχείρηση με βιβλία Γ κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του ΚΦΑΣ)	3.000€	1.000€	2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης (Ατομική επιχείρηση με βιβλία γ κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του ΚΦΑΣ)	1.000€	2.000€
3. Ακαθάριστα έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα	170.000€	130.000€	3. Αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικές /επαγγελματικές	85.000€	15.000€
4. Έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων	70.000€		4. Αγορές εμπορευμάτων, α', β' υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας	70.000€	80.000€
5. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	20.000€	15.000€	5. Επαγγελματικές /επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως	40.000€	30.000€
6. Μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων		50.000€	6. Ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές και λοιπές δαπάνες	1.300€	1.850€
			7. Ποσά φόρων, τελών, εισφορών και προστίμων κάθε μορφής	2.000€	2.000€
			8. Ποσά για κάθε είδους δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές /οικογενειακές)	24.790€	35.800€
			9. Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων	50.000€	
ΣΥΝΟΛΟ	293.000€	416.350€	ΣΥΝΟΛΟ	494.090€	366.650€
III. ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΧΡΗΣΗ 1/1	ΧΡΗΣΗ 1/1			
	-	-			
	31/12/2017	31/12/2018			
Σύνολο διαθέσιμων εσόδων /κεφαλαίων	293.000€	416.000€			
Διαθέσιμα έσοδα / κεφάλαια που	494.090€	366.650€			

χρησιμοποιήθηκαν					
Υπόλοιπο	-201.090€	49.350€			

2. Ανάλυση Καθαρής Θέσης Φορολογούμενου

Η ανάλυση της καθαρής θέσης φορολογούμενου βασίζεται πάντα στο προηγούμενο έτος από το έτος έναρξης της ελεγχόμενης περιόδου και έτσι δημιουργείται ένας πίνακας ενεργητικού και παθητικού για όλες τις ελεγχόμενες φορολογικές περιόδους. Σύμφωνα με την αναμόρφωση κάθε φορολογικής περιόδου που προκύπτει στον πίνακα, υπολογίζεται το πραγματικό φορολογητέο εισόδημα.

Πίνακας 3.4.4: Πίνακας ενεργητικού – παθητικού φορολογούμενου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ			
Ελεγχόμενες χρήσεις	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ: ΧΡΗΣΗ 2017	ΧΡΗΣΗ 2017	ΧΡΗΣΗ 2018
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (Περιουσιακά Στοιχεία προσωπικά / οικογενειακά / επαγγελματικά)			
Ακίνητη περιουσιακή (κόστος)	170.000€	200.000€	215.000€
Έπιπλα, Συσκευές, Λοιπός εξοπλισμός	5.000€	10.000€	10.000€
Απαιτήσεις διάφορες		50.000€	
Μετρητά διαθέσιμα	3.000€	1.000€	2.000€
Καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	30.000€	220.000€	200.000€
Σύνολο Απογραφής τέλους χρήσης	40.000€	30.000€	40.000€
Σύνολο Ενεργητικού	248.000€	511.000€	467.000€
ΠΑΘΗΤΙΚΟ (Υποχρεώσεις προσωπικές / οικογενειακές / επαγγελματικές)			
Πιστωτές διάφοροι		20.000€	35.000€
Σύνολο υποχρεώσεων		20.000€	35.000€
Καθαρή θέση	248.000€	491.000€	432.000€

Πίνακας 3.4.5: Υπολογισμός καθαρής θέσης φορολογούμενου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ		ΧΡΗΣΗ 1/1 – 31/12/2017	ΧΡΗΣΗ 1/1 – 31/12/2018
	Καθαρή θέση λήξης περιόδου	491.000€	432.000€
μείον	Καθαρή θέση έναρξης περιόδου	248.000€	491.000€
	Αύξηση Καθαρής Θέσης Έτους	243.000€	-59.000€
	Αναπροσαρμοσμένη Καθαρή Θέση	243.000€	-59.000€
συν	Προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης	28.090€	39.650€
	Μερικό σύνολο	271.090€	-19.350€
Μείον	Μη φορολογούμενες ή φορολογούμενες με ειδικό τρόπο περιπτώσεις εσόδων (δωρεές, κέρδη από πώληση παγίων, επιχορηγήσεις, κ.λπ.)	10.000€	0€
	Σύνολο Λοιπών Εισοδημάτων	10.000€	0€
	Προσδιοριζόμενο βάσει Μεθόδου Εισόδημα (Α)	261.090€	-19.350€
μείον	Δηλωθέντα Εισοδήματα (Β)	40.000€	30.000€
	Διαφορά (Α) – (Β)	221.090€	-49.350€

3. Ανάλυση Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά του Φορολογούμενου

Η εφαρμογή της τεχνικής της ανάλυσης των τραπεζικών καταθέσεων βασίζεται στην δημιουργία ενός πίνακα, ο οποίος περιλαμβάνει τις συνολικές τραπεζικές καταθέσεις αλλά και τις αυξομειώσεις οι οποίες προκύπτουν με τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται και έτσι προκύπτουν τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα της περιόδου, τα οποία στη συνέχεια συγκρίνονται με τα δηλωθέντα ακαθάριστα έσοδα.

Πίνακας 4.4.6: Υπολογισμός τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά του φορολογούμενου

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ		ΧΡΗΣΗ 2017	ΧΡΗΣΗ 2018
	Σύνολο Ποσών που Κατατέθηκαν σε Κάθε Μορφής Χρηματοπιστωτικούς Λογαριασμούς (ελεγχόμενης περιόδου)	190.000€	0€
Μείον	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που κατατέθηκαν σε λογαριασμούς	60.000€	0€
	Υπόλοιπο Καθαρών Τραπεζικών Καταθέσεων	130.000€	0€
Πλέον	Επιχειρηματικές /επαγγελματικές δαπάνες (μετρητοίς)	20.000€	15.000€
Πλέον	Αγορές εμπορευμάτων, πρώτων, βοηθητικών υλών κλπ ειδών (μετρητοίς)	70.000€	80.000€
Πλέον	Προσωπικές /οικογενειακές δαπάνες (μετρητοίς)	26.090€	37.650€
Πλέον	Καταβληθέντες φόροι, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής	2.000€	2.000€
Πλέον	Αύξηση /μείωση διαθεσίμων μετρητών ελεγχόμενης περιόδου	-2.000€	1.000€
	Υπόλοιπο Κατατεθειμένων και Αναλωθέντων Εσόδων	246.090€	135.650€
Πλέον	Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων (π.χ. πωλήσεις με πίστωση)	50.000€	0€
μείον	Μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων (π.χ. πωλήσεις με πίστωση)	0€	50.000€
	Σύνολο Ετήσιων Ακαθάριστων Εσόδων βάσει Τεχνικής (Α)	296.090€	85.650€
	Σύνολο δηλωθέντων Ακαθάριστων εσόδων από την Άσκηση της Ελεγχόμενης Δραστηριότητας στην Φορολογική Δήλωση	170.000€	130.000€
	Διαφορά	126.090€	-44.350€
<p>Το αποτέλεσμα του παραδείγματος ως προς την τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά είναι ανεπαρκές διότι δεν έχουμε άνοιγμα λογαριασμών αλλά έχουμε υπόλοιπα.</p>			

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Η μελέτη αυτή βασίζεται στον έλεγχο της φορολογητέας ύλης φυσικών προσώπων με την χρήση των έμμεσων μεθόδων ελέγχου και παρουσιάζονται οι τεχνικές ελέγχου οι οποίες χρησιμοποιούνται. Στην σημερινή κοινωνία όπου πρέπει να αποφευχθεί η φοροδιαφυγή οι ελεγκτές χρησιμοποιούν αυτές τις μεθόδους για να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Αυτές οι τεχνικές είναι διεθνώς αναγνωρισμένες και εφαρμόζονται και εκτός Ελλάδας και γίνεται χρήσιμο εργαλείο από κάθε σύγχρονη και αποτελεσματική φορολογική διοίκηση, κατά την διαδικασία εντοπισμού του αδήλωτου εισοδήματος και κάθε αδήλωτου πλούτου.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου χρησιμοποιούνται από τη φορολογική διοίκηση γιατί σε πολλές περιπτώσεις ελέγχου η χρήση άμεσων τεχνικών ελέγχου δεν κρίνονται αποτελεσματικές. Συνεπώς η φορολογική διοίκηση μέσω μιας ανάλυσης του οικονομικού ιστορικού του φορολογούμενου χρησιμοποιώντας πληροφορίες, στοιχεία και οποιαδήποτε άλλα δεδομένα έχει στην διάθεσή της από διάφορες πηγές που συγκεντρώνει.

Στην συγκεκριμένη εργασία η οποία επικεντρώνεται κυρίως σε φυσικά πρόσωπα όπως μισθωτοί και συνταξιούχοι, προβλέπεται από τη νομοθεσία η χρήση των τριών έμμεσων μεθόδων κατά τον έλεγχο που διενεργείται από τους φορολογικούς ελεγκτές. Μέσω της αναλυτικής παρουσίασης της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου, της καθαρής θέσης του και των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά διαπιστώθηκε πως η καθεμία τεχνική εμφανίζει διαφορετικά χαρακτηριστικά, μορφή και χρησιμότητα. Η επιλογή της έμμεσης τεχνικής ελέγχου είναι μεγάλης σημασίας για να υπάρχει αποτελεσματικός και αποδοτικός έλεγχος και προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος και της φορολογικής υποχρέωσης και εξαρτάται από τα γεγονότα και τις περιστάσεις της κάθε υπόθεσης ξεχωριστά.

Αυτές οι τεχνικές ελέγχου έχουν εισαχθεί στην ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων. Η βιβλιογραφία για τις έμμεσες μεθόδους στην Ελλάδα είναι φτωχή και συνεχώς αναβαθμίζεται. Με αυτήν την εργασία γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστεί το θεωρητικό πλαίσιο του ρόλου και της χρήσης αυτών των τριών μεθόδων ελέγχου των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα, αποτελώντας βάση για τις μεταγενέστερες μελέτες.

Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να γίνουν εμπειρικές έρευνες στην χώρα μας ως προς την χρήση στην πράξη των μεθόδων αυτών προκειμένου να μπορέσουν να αντληθούν περισσότερο χρήσιμα συμπεράσματα ως προς τη διενέργεια και τα αποτελέσματα των φορολογικών ελέγχων και την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων τεχνικών ελέγχου.

Παρόλο που υπάρχει ο περιορισμός και η μελέτη αυτή καλύπτει μόνο το θεωρητικό υπόβαθρο των φορολογικών ελέγχων, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι με την υιοθέτηση των τεχνικών ελέγχου έμμεσου προσδιορισμού της φορολογικής υποχρέωσης των φυσικών προσώπων μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο της φορολογικής διοίκησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Καζαντζής Χρήστος (2006), *«Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων»*, Εκδόσεις Business Plus A.E.

Κορομηλάς Γεώργιος, Γιαννόπουλος Χρήστος, *«Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων»*

Νεγκάκης Χρήστος, Ταχυνάκης Παναγιώτης (2013), *«Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου»*, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα

Ντάσιου Σοφία (2014), *«Τεχνικές Ελέγχου με τη Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Ύλης»*, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων,

Τσακίρη Ευαγγελία (2008), *«Φορολογικοί Έλεγχοι και Δικαιώματα Φορολογούμενων»*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,

Ξενόγλωσση

Asian Development Bank Institute (2008), *«Tax Audit/Examinations for Enhancing Fairness in Taxation»*, Tax Administration Seminar V, Malaysia, June

Biber Edmund (2010), «*Revenue Administration: Taxpayer Audit – Use of Indirect Methods*», International Monetary Fund, Fiscal Affairs Department

Cali James (2012), «*The Forensic Accountant & Fraud Examiner*», Tool Kit, 3rd Edition, Missouri

Jacobs Arturo (2013), «*Detailed Guidelines for Effective Tax Administration in Latin America and the Caribbean: Chapter 9. Fraud Investigations*», USAID Leadership in Public Financial Management, August

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), «*Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods*», Prepared by Forum an Tax Administration's Compliance Sub-group

Price E. Charles and Weld G. Leonard (1998), «*Income Reconstruction*», The CPA Journal, August

Retting P. Charles (2014), «*Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income*», Journal of Tax Practice & Procedure

Swedish Tax Agency (2011), «*Taxes in Sweden 2012*», An English Summary of Tax Statistical Yearbook of Sweden

Townsend Jack (2011), «*Confusion in the Court of Appeals about the Indirect Methods of Proof*», www.lexisnexis.com

Wilson & Turner Incorporated – Investigative Consultants (2010), «*Fraud Alert: Insights on Fraud Detection and Deterrence*», www.Wilson-turner.com

Wise M. Richard (2000), «*Tax Fraud and Mens Rea Forensic Accounting*», Sixth Annual Fraud Conference Montreal

ΝΟΜΟΙ-ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Α.Υ.Ο ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10-5-2013, «Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων», Αθήνα, Μάιος 2013

Ν.2238/1994, «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος», ΦΕΚ Α'151/16-9-1994

Ν. 4172/2013, «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν.4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 170/26-7-2013

Ν. 4174/2013, «Φορολογικές Διαδικασίες και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 170/26-7-2013

ΠΟΛ. 1050/17-2-2014, «Καθορισμός του περιεχόμενου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν.4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογούμενων φυσικών προσώπων με μεθόδους εμμέσου προσδιορισμού», ΦΕΚ Β'478/26-02-2014

ΠΟΛ.1094/7-4-2014, «Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1050/17-2-2014 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 474 τ. Β/25-2-2014 περί καθορισμού του περιεχόμενου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ', και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 Ν.4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α'170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογούμενων φυσικών προσώπων με μεθόδους εμμέσου προσδιορισμού», ΦΕΚ Β'961/16-4-2014

ΠΟΛ. 1270/24-12-2013, «Μεθοδολογία Έμμεσων τεχνικών Ελέγχου»

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, «Εγχειρίδιο Φορολογικών Ελέγχων»,
Γενική Γραμματεία Φορολογικών και Τελωνειακών Θεμάτων, Γενική Διεύθυνση
Φορολογικών Ελέγχων, Διεύθυνση Ελέγχου, Αθήνα Ιούνιος 2008.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συντελεστές Φορολόγησης Φυσικών Προσώπων

Πίνακας 1.1: Φορολογικοί Συντελεστές εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις

Φορολογητέο εισόδημα	Φορολογικός συντελεστής
≤25.000€	22%
25.000,01 - 42.000€	32%
>42.000€	42%

Πίνακας 1.2: Φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος από επιχειρηματικές δραστηριότητες

Φορολογητέο εισόδημα	Φορολογικός Συντελεστής
≤50.000€	26%
>50.000€	33%

Πίνακας 1.3: Φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος από κεφάλαιο

Εισόδημα από:	Φορολογικός συντελεστής
Μερίσματα	10%
Τόκοι	15%
Δικαιώματα	20%
Ακίνητη περιουσία ≤12.000€	11%
Ακίνητη περιουσία >12.000€	33%

Πίνακας 1.4: Φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου

Εισόδημα από:	Φορολογικός συντελεστής
Υπεραξία μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας	15%
Υπεραξία μεταβίβασης τίτλων	15%